

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

18^e JAARGANG

WOENSDAG 8 FEBRUARI 1933

No. 893

NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT.

Curatoren: Mr. G. Vissering, Voorzitter; Ir. A. Plate, Onder-Voorzitter; C. H. van der Leeuw, Penningmeester; Mr. W. M. van Lunschoot; Mr. L. J. A. Trip; E. D. van Walree. Directeuren: Prof. Mr. F. de Vries; Prof. Dr. N. J. Polak; Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart, Directeur-Secretaris.

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES:

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. N. J. Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbius; Jan Schilthuis; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.

Redacteur-Secretaris: Dr. H. M. H. A. van der Valk.

Secretariaat: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.

Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

7 FEBRUARI 1933.

In den toestand van de geldmarkt kwam ook deze week geen verandering. De noteringen waren weder: voor prolongatie 1 pCt., voor particulier disconto $\frac{1}{4}$ pCt. en voor callgeld eveneens $\frac{1}{4}$ pCt.

* * *

Blijkens den weekstaat van De Nederlandsche Bank kromp de binnenlandsche credietverleening met f 7,4 miljoen in; de posten binnenlandsche wissels en beleeningen daalden respectievelijk met f 1,9 miljoen en f 5,5 miljoen. Het bedrag aan papier op het buitenland onderging geen wijziging.

De post munt en muntmateriaal is met f 987.000 verminderd tengevolge van een daling van den voorraad zilver groot f 1,— miljoen; de goudvoorraad nam met f 94.000 toe.

Onder de passiva der Bank blijkt de biljettencirculatie met f 285.000 te zijn teruggelopen. De saldi in rekening-courant verminderden met f 7,6 miljoen. Het tegoed van 's Rijks schatkist steeg met niet minder dan f 30,9 miljoen tot f 72,5 miljoen, maar de saldi van anderen daalden met f 38,6 miljoen. Het beschikbaar metaalsaldo bedraagt f 2,3 miljoen meer dan de vorige week; het dekingspercentage is met 1 pCt. gestegen tot nagenoeg 84 pCt.

* * *

Deze week is niet zonder schokken aan de wisselmarkt voorbijgegaan. Het Pond Sterling heeft zich op het hoogere niveau kunnen handhaven; de stemming was weder aan den vasten kant, van 8.44½ steeg de koers tot 8.46½. Gisteren ontwikkelde zich een buitengewoon groote vraag, waardoor Ponden tot 8.56 opliepen. Deze stijging is eigenlijk tegen aller verwachting in gekomen en schijnt voor een deel haar oorzaak te vinden in de groote speculatieve bedrijvigheid op de Engelsche effectenmarkt. Achter de schermen — en wel hoofdzakelijk van Amerikaansche zijde — moet op de Engelsche regering een sterke pressie uitgeoefend worden om zoo spoedig mogelijk tot stabilisatie van het Pond over te gaan.

Gezien de economische verhoudingen in het Vereenigd Koninkrijk zal deze stabilisatie hoogstwaarschijnlijk op een lager niveau dan dat van den laatsten tijd moeten geschieden. Men vindt hier echter de publieke opinie tegenover zich en men schijnt daarom van hoogerhand te trachten door tusschenkomst van de pers de publieke meening te beïnvloeden. Hoewel dus de laatste tijden het Pond vast in de markt ligt, zal het toch raadzaam zijn met een daling in de toekomst rekening te houden. Dollars tegen Ponden noteerden aanvankelijk 3.39¼, welke notering langzaam op 3.40 terugliep; bij het groote aanbod van deviezen, dat gis-

teren in Londen plaats vond, kwam de koers zelfs op 3.45, slot ca. 3.44, echter zeer onzeker.

Ook hier te lande zijn de Dollars onregelmatig geweest, echter met slechts kleine schommelingen: 2.4867½—2.4880—2.4865—2.4877. In Marken gaat weinig om, men is zeer voorzichtig; van 59.06 verbeterde de koers tot 59.12. Fransche Francs kwamen van 9.71½ weder op 9.72, slot 9.71½. Belga's gezocht 34.59—34.63. Zwitsersche Francs liepen van 48.12 op 48 terug, slot 48.01½. Lires zonder veel schommelingen 12.73. Peseta's 20.40.

In Denemarken is men van plan te trachten de Kroon voorloopig op 22.50 in het Pond te houden. Aanvankelijk was de koers hier rond de 37.60; het vaste Pond heeft hem gisteren op 38.10 gebracht. De Zweedsche Kroon noteerde ca. 45.80. Ook in Zweden schijnt men er niet geheel gerust op te zijn, of men op den duur den Ponden-koers wel in bedwang zal kunnen houden. Er blijft een te geregelde vraag bestaan; van 18.40 kwam de koers op 18.65. Het zal noodig zijn ook hier de toestand niet uit het oog te verliezen. Noorsche Kronen 43.35—43.75. Zuid-Afrikaansche Ponden kwamen met het Engelsche Pond op 8.60. Over den Canada-Dollar hebben deze week weer eens vele geruchten geloopt; ook hier wordt vrees gekoesterd, dat afstand van het goud zal worden gedaan. Daartegenover wordt aangevoerd, dat de Vereenigde Staten — vooral ten gerieve der landbouwers — al het mogelijke zullen doen om er voor te zorgen, dat de goud-basis in Canada zal worden gehandhaafd en dat zij daarvoor eventueel financieel zullen bijspringen. Van 2.11 is de koers op 2.— teruggelopen, slot 2.09.

Op de termijnmarkt veranderden Ponden op een- en drie-maanden weinig, nl. $\frac{7}{16}$ resp. $\frac{1}{8}$ c. onder contant. Dollars bleven ca. 45 en 110 punten onder kassa. De grotere marge voor termijn-Dollars is ook oorzaak, dat het verschil tusschen kabel- en chèque-Dollars grooter is geworden; 10 a 20 punten.

In goud ging nogal wat om; de hoogere Dollarkoers maakte het aankopen van baren weder aantrekkelijker. Er werd tenslotte op f 1.649,— afgedaan. Eagles waren weer wat meer voor buitenlandsche rekening gezocht: 2.48 $\frac{13}{16}$. Sovereigns zijn heel moeilijk te krijgen: 12.09 a 12.10.

LONDEN, 6 FEBRUARI 1933.

Geld was verleden week zeer goed bruikbaar, mede in verband met de laatste betaling van 40 pCt. op de 3 pCt. Conversion Loan en met het invorderen van belastingen. Uit den Bankstaat blijkt dan ook, dat de saldi der Clearing banken met f 35 miljoen zijn teruggelopen, terwijl de deposito's van het Gouvernement met f 30 miljoen zijn vermeerderd. De Bank van Engeland kocht verder voor f 2.8 miljoen goud van het Equalisatie Fonds, door dit laatste tegen Dollaraankopen van de Federal Reserve Bank overgenomen.

De omzetten op de Discontomarkt waren wederom klein. De koersen konden zich op $\frac{3}{4}$ — $\frac{13}{16}$ voor prima driemaands bankaccepten handhaven. De toewijzing der schatkistpromessen had Vrijdag tot pl.m. $\frac{11}{16}$ pCt. plaats.

Sterling was ook verleden week vast en sloot Zaterdag voor Dollars op 3.40 en voor Gulden op 8.45½. Heden trad het Equalisatie Fonds, hetwelk in de laatste weken steeds afgever van Sterling was geweest, plotseling als afgever van Dollars en Francs op met het gevolg, dat de Dollarkoers snel tot 3.44 opliep en op 3.43¼ eindigt. Gulden sluiten heden op 8.55.

JAVASUIKER-PROBLEMEN.

1917 was voor de Javasuiker-industrie een zeer moeilijk jaar. De wereldmarkt was door gebrek aan scheepsruimte niet te bereiken, en hoewel op vele plaatsen op onze aardbol een groot tekort aan suiker bestond, stapelden de voorraden op Java zich op. De prijzen in het binnenland daalden snel, speculanten, die gekocht hadden in de hoop van buitenlandse vraag te zullen profiteeren konden hun verplichtingen niet nakomen, zoodat veel voorverkochte suiker bij de producenten terugkwam. Men voorzag een noodtoestand, want voortekenen wezen op een voorraad van:

	± 725.000 ton op 1 Januari 1918. Men verwachtte een afscheep
van	± 210.000 „ in Jan./Maart 1918
rest	± 515.000 ton en een oogst 1918 van
	± 1.600.000 „
totaal.....	± 2.115.000 ton, een consumptie tot einde 1918 v.
	± 180.000 „
zoodat voor ± 1.935.000 ton een afzet gezocht zou moeten worden.	

Deze cijfers lijken ons thans klein, ze verwekten toen een ware angststemming. Het was duidelijk, dat bij vrijen verkoop de producenten zich op de markt zouden verdringen, waardoor de prijzen sterk gedrukt zouden worden. Dit was een reden om te zoeken naar aaneensluiting. Het was echter zeer moeilijk de belanghebbenden te binden; er waren fabrikanten, die geheel afkeerig stonden tegenover samenwerking, er waren er, die wel wilden, maar dan trad de op Java algemeen bekende strijd om de leiding in dergelijke combinaties naar voren en er bleek geen compromis te bereiken. De Regeering riep de belanghebbenden bijeen en slaagde erin onder zachten dwang de Java Suikervereeniging te doen oprichten. Hiertoe traden ca. 65 pCt. van de producenten toe, 35 pCt. wilden probeeren om door buiten de combinatie te blijven wel van de voordeelen te profiteeren zonder echter te deelen in de bezwaren aan elke combinatie verbonden.

Een jaar later werd de Java Suikervereeniging ontbonden en vervangen door de Vereenigde Javasuiker Producenten. Het verschil tusschen deze vereenigingen was, dat de eerste, in Nederlandsch-Indië gevestigd, in nauw contact werkte met de exporteurs, de tweede haar zetel had in Nederland en geen aansluiting bij de exporteurs zocht.

1918 bracht het einde van den wereldoorlog en wel dra werden de groote moeilijkheden voor den uitvoer opgeheven. De V.J.P. bleef echter bestaan. Men had het voordeel van georganiseerd optreden bij den verkoop leeren kennen en wenschte dus niet tot den ouden toestand terug te keeren. Ongeveer 90 pCt. van de Javasuiker werd door de V.J.P. verhandeld, zoodat dit lichaam een groote macht vertegenwoordigde. Dat het goed werk deed, blijkt wel uit de voortdurende verlenging van zijn bestaan.

Enige producenten gaven er de voorkeur aan zelfstandig te blijven. Onder hen verdienen bijzondere vermelding de Oey Tiong Ham fabrieken, die ook bij de oprichting van de nieuwe organisatie, de NIVAS, van zich hebben doen spreken. Het was logisch, dat deze fabrieken buiten de combinatie wenschten te blijven, want ze behooren aan de familie Oey Tiong Ham, die ook alle aandelen in de N.V. Kian Gwan bezit, een maatschappij, die zich toelegt op den uitvoerhandel van suiker.

De V.J.P. was een zelfstandige vereeniging, die de belangen van de gezamenlijke producenten behartigde. Al werd haar voorgangster ook onder pressie van de Regeering opgericht, nimmer werd er op de Vereeniging invloed geoefend van eenige zijde, die niet tot de belanghebbenden behoorde. Natuurlijk zou ze steeds tot samenwerking met de Regeering bereid zijn geweest, evenals alle andere suiker-organisaties, maar

INHOUD:

	Blz.
JAVASUIKER-PROBLEMEN door <i>Th. Lighthart</i>	96
De voorbereidende Internationale Arbeidsconferentie inzake de verkorting van den arbeidsduur (40-uren week) door <i>Mej. Mr. G. J. Stenberg</i>	98
De ontwikkeling van de Fransch-Duitsche handelsbetrekkingen door <i>Mr. A. E. von Saher</i>	100
De weg uit de depressie door <i>Dr. G. Lubbers</i> met Naschrift van <i>Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart</i>	102
De tabakshandel in 1932	105
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
Lancashire en Britsch-Indië door <i>Prof. Dr. P. Geyl</i>	107
AANTEKENINGEN:	
De Nederlandsche kapitaalmarkt in 1932	107
BOEKAANKONDIGING	108
MAANDOIJFERS:	
Overzicht der opbrengsten van het Staatsbedrijf der P.T.T.	109
Giro-omzet bij De Nederlandsche Bank	109
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	109—114
Geldkoersen. — Wisselkoersen. — Bankstaten. — Goederenhandel.	

daarbij zou als eerste eisch gegolden hebben, dat ze baas bleef in eigen huis.

De verkooptactiek van de V.J.P. was van den aanvang af de steeds door de leden-producenten gevolgde, toen nog geen samenwerking bestond. Daarbij was doel, het product zoo goed mogelijk op levering te verkoopen, zoodat het dadelijk na afwerking aan de op de kustplaatsen gevestigde suikerhandelaren tegen contante betaling geleverd worden kon. De fabrieken wenschten zich niet te bemoeien met de plaatsing van hun product op de consumptie-markten, omdat daarvoor een verkooporganisatie noodig geweest zou zijn, die groote kapitalen zou hebben opgeëischt. De suikerhandel fungeerde als verkooporganisatie en beschikte over relaties op alle plaatsen, waar Javasuiker verbrijkt pleegt te worden. De kosten aan dit systeem verbonden waren niet groot, want de marges in den wereld-goederenhandel zijn steeds zeer, zeer klein; men kon zelfs vaak constateeren, dat in tijden van speculatie de producenten prijzen bedongen, die ver uitgingen boven de prijzen op de consumptie-markten.

Had de V.J.P. vastgehouden aan het systeem om steeds het product te plaatsen vóór het werd tot stand gebracht, dan zou de organisatie vermoedelijk nimmer uit elkaar zijn gevallen, maar in de laatste jaren, toen de afzet moeilijker begon te worden, hebben de leiders van het verkoop-instituut vaak beproefd betere prijzen te maken, dan te maken waren, waardoor de verkoop begon te stagneeren. Er werden in Nederland limites vastgesteld, die niet gehaald konden worden, doch waarop men op Java voortwerken moest, en het eind van het lied was, dat de voorraden zich geleidelijk gingen ophoopen. De hevige crisis, die den handel in boeien sloeg, deed de rest en in den loop van het vorige jaar was de positie veel en veel ernstiger dan in het jaar 1917. Men voorzag voor 1 April 1933 een voorraad van 2½ miljoen ton, waarbij zich dan nog de opbrengst van den oogst 1933 voegde zou.

De ontevredenheid van verschillende leden van de V.J.P. over de gevoerde verkooppolitiek leidde tot een breuk en met schrik zag men voor 1933 een periode van ongebonden verkoop naderen, die zeker tot een wilde liquidatie van een deel der voorraden, een scherpe concurrentie van Javasuikerverkoopers op alle markten zou hebben geleid en een krachtige prijsdaling tot gevolg zou hebben gehad.

Tot goed begrip van zaken moet men er zich rekenschap van geven, dat de belangen van verschillende producenten niet homogeen zijn. Financiëel krachtige cultuurlichamen, die over voldoende liquide middelen konden beschikken, ondervonden heel wat minder last van het vastleggen van groote sommen in de suikervoorraden dan kleine, overigens solide fabrieken, veelal aan één familie toebehoorend, die niet

meer in staat waren zonder bankhulp geld op te brengen voor het aanplanten van een nieuwen oogst, zolang de vorige nog onverkocht was. Voor deze financiële zwakkere fabrieken was dus het grootste belang om de voorraden te verkoopen, desnoods tot afbraakprijzen om zodoende werkkapitaal te krijgen, voor de sterkere producenten was het belangrijkste om de prijzen op te houden.

Voor de geheele Javasuker-industrie was het noodzakelijk om de reeds zó diepgezonden prijzen niet nog verder omlaag te werken door het scheppen van een felle concurrentie tusschen de verschillende fabrieken.

Het was onmogelijk gebleken de belanghebbenden bijeen te brengen en de V.J.P., zij het in een eenigszins gewijzigden vorm, voort te laten bestaan. Het algemeen belang noodzaakte daarom de Regeering om in te grijpen, wat geschiedde door het uitvaardigen van de ordonnanties: Staatsblad van Nederlandsch-Indië No. 643, Verbandsuker ordonnantie. Invoering van beperkende bepalingen voor de overdracht van eerste hand suiker in Nederlandsch-Indië en No. 644 Verbandsukerverordening. Bepalingen met betrekking tot het vervoer van suiker. Ordonnantie No. 643 gaf aanleiding tot de oprichting van de NIVAS, de vereeniging, die de zorg op zich genomen heeft den afzet van alle Javasuker te regelen.

De ordonnanties en de Statuten van de NIVAS hebben veel critiek te verduren gehad; er zijn critici, die een geheel andere regeling hadden gewenscht; er zijn er echter niet, die een volkomen vrije verkoop boven een organisatie zouden hebben uitverkoren. Het is niet fraai, dat een groote macht in handen is gelegd van de Regeering, maar dat was noodzakelijk, omdat de producenten het onderling niet eens konden worden. Daarbij verzette een minderheid van kleine Cultuurmaatschappijen zich krachtig tegen de overmacht van de groote concerns, welke partijen, zoals boven geschetst, uiteenlopende belangen hadden, en waar dwang werd opgelegd tot toetreding, moest daartegenover bescherming van die minderheden staan.

Het is voor outsiders zeer moeilijk om te weten te komen, wat de werkelijke redenen van verzet van de verschillende woordvoerders waren, want behalve een belangenstrijd werd er ook nog een strijd om de leiding gestreden tusschen eenige groote lichamen. Zoo dra kleine producenten naar voren traden om hun verlangens te uiten, moest men zich afvragen of de sprekers nog wel werkelijk zelfstandig waren en of ze niet het woord spraken van hun geldschieters. Men mag bij de beschouwing van den heftigen strijd, die gestreden werd, niet vergeten, dat fraai-klinkende argumenten in geschriften en in den Volksraad vaak persoonlijke gevoelens verborgen, die de geheele zaak vertroebelden. Dit is te betreuren, want het wordt daardoor zoo moeilijk een zuiver oordeel te vormen, daar men niet meer uitmaken kan, waar persoonlijke grieven spraken en waar zakelijke belangen.

Leest men de ordonnanties No. 643 en 644, en de Statuten van de NIVAS, dan begrijpt men niet, wat de aanleiding tot het hevige rumoer tijdens de vaststelling is geweest. Er bestond geen animo wederom over te gaan tot zelfstandigen verkoop, want men zag in dat dit tot een *débacle* zou leiden. Men verwachtte wel niet, dat georganiseerde verkoop onder de vigeerende omstandigheden den prijs omhoog zou werken, maar hij kon een ongemotiveerden val voorkomen; dit zal wel iedereen, die eenig begrip van den handel heeft, toegeven. Daarmede is dan ten volle de oprichting van de NIVAS gemotiveerd en waar de producenten in gebreke bleven hun maatschappelijke plicht van aaneensluiting te vervullen, moest de Regeering wel ingrijpen. Men moge het betreuren, dat vrijwillige samenwerking onmogelijk bleek, men heeft dit te aanvaarden en kan slechts hopen, dat de thans opgelegde organisatie tot een vrijwillige vereeniging zal leiden.

Verbandsuker is, in korte woorden, alle eerste-hand suiker, d.w.z. de onverkochte voorraad uit ouden oogst en de productie, welke uit komende oogsten zal worden aangevoerd. De eigendomsoverdracht van verbandsuker anders dan in gevolge afroep van de Vereeniging of krachtens overeenkomst door haar gesanctionneerd is verboden. *Dit verbod geldt niet voor eigendomsoverdracht van verbandsuker tusschen leden der Vereeniging onderling.*

Deze bepalingen verplichten dus tot den verkoop door tusschenkomst van de NIVAS en ze verhinderen de omzetting van voorraden in contanten op een ander oogenblik dan dat, waarop de suiker wordt afgeroepen. Een deel van de opgeslagen suiker is door de eigenaren bij de banken beleend, waaruit moeilijkheden zouden kunnen voortvloeien als om een of andere reden tot executie zou worden overgegaan. De ordonnantie heeft daarom een regeling getroffen, waardoor gewone executie wordt verhinderd, doch waarbij een verkoop ten behoeve van den geldschietter door tusschenkomst van de NIVAS mogelijk wordt gemaakt.

Deze beperking van het executie-recht is minder ingrijpend dan ze lijkt, daar de regeling practisch reeds bestond tijdens het bestaan van de V.J.P. De leden van deze vereeniging hadden zich verbonden hun suiker alleen te doen verkoopen door tusschenkomst van de Vereeniging; beleening aan een bank, die zich met deze regeling niet accoord verklaarde was dus uitgesloten. Het gevolg hiervan was, dat de banken, die zelf geen suikerbelangen hadden, dus o.a. de Javasche Bank geen suiker van de bij de V. J. P. aangesloten producenten in beleening konden nemen. De voorraden, die beleend zijn, zullen dan ook voor verreweg het grootste deel zijn ondergebracht bij de Nederlandsche Handel Maatschappij, de Nederlandsch-Indische Handelsbank en enkele Cultuurlichamen, die consignatie-overeenkomsten hebben met de verschillende fabrieken.

Belangrijk is de boven gecursiveerde regeling. Deze toch staat de overdracht van suiker tusschen de leden van de NIVAS onderling toe, hierdoor worden overeenkomsten tusschen op zichzelf staande fabrieken tot beperking van de aanplantingen tot de beste gronden zeer vergemakkelijkt, evenals regelingen omtrent het sluiten van fabrieken en het doen vermalen van riet door een anderen producent.

Neemt men aan, dat de omstandigheden er toe zullen leiden, dat de suikeraanplant op Java blijvend moet worden ingekrompen, dan is het van het hoogste belang, dat alleen op de beste gronden en door de gunstigst gelegen fabrieken wordt doorgewerkt. De uitschakeling van financiële krachtige, maar gedeeltelijk economisch niet tot de allersterkste behorende producenten wordt vereenvoudigd door de mogelijkheid suiker onderling over te dragen.

De samenstelling van het bestuur van de NIVAS kon moeilijk anders zijn dan ze is. Er moesten eenige neutrale leden zijn om de belangen van de minderheid te verdedigen, en de Regeering moest de macht behouden in te grijpen, als ze meende, dat zwakkere partijen in het gedrang zouden kunnen raken. Vandaar, dat de Regeering zich het recht van veto heeft voorbehouden. De Javasche Bank behoorde vertegenwoordigd te zijn, als adviseur van de Regeering en tevens om het oog te houden op de financiële belangen, die bij den suikerafzet betrokken zijn. Waarschijnlijk zullen de cultuurbanken, die reeds zoo zwaar in de suiker zitten, huiverig zijn haar relaties uit te breiden, terwijl steeds meer fabrieken, die vroeger zichzelf financierden door de verliezen van de laatste jaren en door het vastleggen van kapitaal in voorraden, bankhulp zullen zoeken. Deze fabrieken zullen dan wel allereerst het oog richten op de Javasche Bank en het is waarschijnlijk, dat het belang van Nederlandsch-Indië meebrengt, dat de Javasche Bank dan de behulpzame hand biedt. Daartoe is echter volledig inzicht van zaken noodig, dat bovendien

nuttig kan zijn, als eens een particuliere bank op de Centrale Bank zou moeten terugvallen.

Men moet erop vertrouwen, dat de neutrale leden van het Bestuur zich tot toezicht en tot bestudeeren van vraagstukken, die speciaal op hun terrein liggen zullen bepalen, den verkoop overlatende aan de vak-kundige bestuursleden. Een ingrijpen in de verkoop-politiek zou gevaarlijk en slechts onder zeer bijzondere omstandigheden verdedigbaar kunnen zijn.

De tijd zal leeren, welke gebreken aan de ordonnaties kleven en er zal gelegenheid zijn die te verbeteren. Voorloopig is er reden om het gebrek aan eensgezindheid onder de producenten te betreuren, het Regeeringsingrijpen toe te juichen en den loop van zaken met belangstelling te volgen.

TH. L.

DE VOORBEREIDENDE INTERNATIONALE ARBEIDS-CONFERENTIE INZAKE DE VERKORTING VAN DEN ARBEIDSDUUR. (40-UREN WEEK)

Tot de meest ernstige verschijningsvormen van de crisis kan men wel de alom heerschende werkloosheid rekenen. Naar schatting is een zesde deel van de arbeiders (ruim 20 millioen) werkloos en wordt grootendeels op kosten van de openbare organen onderhouden. Daarbij moet nog gerekend worden een aantal van eenige millioenen jeugdige personen van 15—20 jaar, die nog geen gelegenheid om te werken hebben kunnen vinden, die in een tijd, dat arbeid voor hun vorming zoo noodig is, rondlopen en voor wie dan ook de werkloosheid wellicht moreel het zwaarst is. (Deze jeugdige werkloozen worden niet in de statistieken opgenomen en genieten geen steun).

Is het wonder, dat, waar de werkloosheid een dusdanigen omvang heeft aangenomen, gezocht wordt naar afdoende maatregelen, welke die werkloosheid kunnen verminderen of wegnemen? In den Raad van Beheer van het Internationaal Arbeidsbureau heeft de Italiaansche Regeeringsvertegenwoordiger, de heer De Michelis, het initiatief genomen, dat geleid heeft tot de bijeenroeping van de internationale voorbereidende conferentie, welke 10 Jan. jl. te Genève bijeenkwam, ter bespreking van de technische moeilijkheden, verbonden aan een verkorting van den arbeid-duur, als middel ter bestrijding van de werkloosheid.

Tot die conferentie waren, behalve de leden van het Internationaal Arbeidsbureau, ook uitgenoodigd de Vereenigde Staten van Noord-Amerika en Rusland, die echter meenden aan de conferentie niet te moeten deelnemen. In het geheel namen aan de conferentie 35 landen deel, van wie 19 landen een volledige delegatie gezonden hadden, t.w. een Regeeringsafgevaardigde, een afgevaardigde vertegenwoordigende de werkgevers en een afgevaardigde vertegenwoordigende de arbeiders. Tot voorzitter van de Conferentie werd gekozen de Belgische Regeeringsafgevaardigde de heer Mahaim, op de Internationale Arbeidsconferenties een bekende figuur.

Ter voorbereiding van de werkzaamheden der Conferentie had het Internationaal Arbeidsbureau een rapport samengesteld (het z.g. witboek) over het vraagstuk van de verkorting van den arbeid-duur. Aan het slot van dat rapport had het Bureau enkele punten toegevoegd, welke als leidraad bij de behandeling door de Conferentie zouden kunnen dienen.

De eerste punten hadden betrekking op de vraag of een verkorting van den arbeid-duur na gemeenschappelijk overleg de werkloosheid zou kunnen verminderen, hetzij onmiddellijk, hetzij bij de oploving van het economisch leven, zelfs indien die slechts gedeeltelijk zou zijn. Op den grondslag van dit gedeelte van het rapport werden de beraadslagingen gehouden. Over één feit bleek geen verschil van meening te bestaan. Allen waren het er over eens, dat de werkloosheid op dit ogenblik een zoodanigen omvang heeft aangenomen, dat het noodzakelijk is alle middelen,

die ter bestrijding van die ellende voorgesteld worden, te bestudeeren en aan een behoorlijk onderzoek te onderwerpen.

Daarmede hield echter de eensgezindheid op. De arbeiders deden zich kennen als voorstanders van een internationaal geregelde verkorting van den arbeid-duur, waarvan zij alle heil voor de vermindering van de werkloosheid verwachten. De werkgevers daartegenover verklaarden zich tegen een dergelijke internationale regeling en zagen in een verkorting van den arbeid-duur een nieuwen grond voor meerdere werkloosheid. De Regeeringsvertegenwoordigers waren verdeeld. Sommigen waren voorstanders, anderen tegenstanders, weer anderen behielden zich hun oordeel voor totdat de zaak grondig onderzocht zou zijn.

Bij de beraadslagingen bleek, dat het loonvraagstuk nauw met het probleem der verkorting — en daarbij had men de 40-uren week op het oog — samenhang en daarvan niet te scheiden was. Tal van sprekers wijdten dan ook hun aandacht aan dit punt.

Velen der tegenstanders van een internationale regeling van de 40-uren week waren van oordeel, dat de werkloosheid een economisch vraagstuk is, dat behandeld moest worden door de economische en financiëele conferenties, dat men allereerst de oorzaken van de crisis moest opsporen en daartegen maatregelen moest nemen als daar zijn regeling van de schuldenquaestie, regeling van het monetaire stelsel, van de vertrouwenscrisis, wegneming van de handelsbelemmeringen enz. Zijn al die quaesties opgelost, dan zal de werkloosheid vanzelf ook verdwijnen. Daartegenover stonden anderen, die er op wezen, dat — daargelaten dat de vorige opvatting niet hoopvol is — in elk geval de regeling van de bedoelde punten nog wel eenigen tijd op zich zal laten wachten en de werkloosheid thans dringend voorziening eischt.

Doch ook al worden de handelsbelemmeringen enz. weggenomen, dan nog blijft bestaan de z.g. technologische werkloosheid. Door de sterke mechanisatie van de bedrijven zijn talloze arbeiders werkloos geworden, die niet weer in het productieproces werden opgenomen. Bovendien heeft die mechanisatie de productie veel sneller opgevoerd dan de consumptie, zoodat er een wanverhouding tusschen productie en consumptie is ontstaan. Vandaar dat velen de technologische werkloosheid als de oorzaak van de tegenwoordige werkloosheid beschouwen. Stellen sommigen, dat de werkloosheid verdwijnen zal, als maar de productie niet aan banden gelegd wordt en als de nu nog gesloten markten in Azië, Afrika en elders geopend worden, anderen daarentegen weer waren van oordeel, dat de technologische werkloosheid een blijvend verschijnsel is en dat daarmede ook in de toekomst rekening gehouden zal moeten worden. De meeste sprekers verduidelikten hun betoog met cijfers, o.a. cijfers over de toenemende productiviteit enz., waartegenover dan door andere sprekers weer andere cijfers gesteld werden.

* * *

Een internationale regeling van de 40-uren week is echter wèl mogelijk en zal tot vermindering van de werkloosheid leiden, zoo betoogden — zooals reeds gezegd — de arbeidersvertegenwoordigers. Immers de werkloosheid legt zware lasten van financiëelen aard op de openbare organen, waardoor in vele gevallen tekorten op de begrotingen zullen ontstaan. Toch is hetgeen de werkloozen aan steun of uitkeering ontvangen minder dan hetgeen de arbeiders als loon ontvangen. De werkloosheid vermindert derhalve de koopkracht van de arbeidersklasse. De werkloozen zijn niet in staat industriëele producten te koopen; ter noverwoud kunnen zij zich de landbouwproducten, noodig voor het levensonderhoud, verschaffen. De crisis wordt beschouwd te zijn een crisis van onderconsumptie; deze wordt door de werkloosheid nog vergroot, zoodat de werkloosheid weer nieuwe werkloosheid doet ontstaan. Al wat de koopkracht vermindert, is

dan ook uit den booze. Getracht moet derhalve worden de werkloozen zoo spoedig mogelijk weer in het productieproces op te nemen. Dit kan geschieden door het beschikbare werk over een grooter aantal personen te verdeelen, door de invoering van de 40-uren week. Wil echter de totale koopkracht niet verminderen, dan moeten derhalve de arbeiders meer ontvangen dan de thans nog werkzame arbeiders aan loon ontvangen benevens hetgeen aan steun enz. wordt uitgekeerd. Die verhoogde koopkracht zal op de productie stimuleerend werken. De bestellingen zullen toenemen, de prijzen zullen naar boven gaan en al wat de prijzen doet stijgen zal de crisis helpen overwinnen, hetgeen tot nu toe bij crises altijd het geval geweest is en waarom zou deze crisis anders zijn? Op die gronden waren de arbeiders van oordeel, dat bij invoering van de 40-uren week de thans bestaande loonen gehandhaafd moeten blijven, zoo mogelijk verhoogd moeten worden. Ook betoogden zij, dat de arbeidsduurverkortening niet van tijdelijken aard moest zijn; zij wezen hier op de technologische werkloosheid, welke zal blijven voorkomen en slechts verminderd kan worden door een arbeidsduurverkortening.

Door de tegenstanders werd aangevoerd, dat de verkorting van den arbeidsduur, in tegenstelling met hetgeen de arbeiders daarvan verwachten, de werkloosheid niet verminderen zal, veeleer nog zal doen toenemen. Zooals hiervoren reeds gezegd, waren die tegenstanders van oordeel, dat het onderhavige vraagstuk voor alles een van financiëelen en economischen aard is, en dat allereerst de oorzaken van de crisis weggenomen moeten worden. Zij wezen er echter verder op, dat een 40-uren week met behoud van het loon de productiekosten zal verhoogen, waardoor de vraag naar het product zal afnemen. En ook al zou de koopkracht van de arbeidersmassa door handhaving van de bestaande loonen gestegen zijn, dan staat daar een vermindering van de koopkracht der overige bevolking tegenover, zoodat de vraag voor het product toch niet vermeerderen doch verminderen zal en de werkloosheid weer toenemen. Een verhooging van den kostprijs, gevolg van de handhaving van het loonpeil bij verkorting van den arbeidsduur, zal voorts de landbouw, een der afnemers van de industriële producten, nog zwaarder belasten. Verder wezen zij er op, dat er niet een bepaalde hoeveelheid werk is, die te verdeelen is, zooals door de arbeiders en ook door enkele Regeeringsvertegenwoordigers gemeend wordt, doch dat de hoeveelheid arbeid gedurig aan wijziging onderhevig is. De industrie moet voorts niet aan banden gelegd worden; zij moet vrijheid van beweging hebben ook om zich aan de omstandigheden aan te passen. Een verkorting van den arbeidsduur ter bestrijding van de werkloosheid, zou, indien er eenige mogelijkheid op succes zal bestaan, in elk geval internationaal moeten zijn en gelijk en op dezelfde wijze door ieder land moeten toegepast worden. Dit is uitgesloten.

De voor- en tegenstanders zijn niet tot elkaar gekomen. Werd aangevoerd, dat een arbeidsduurverkortening den kostprijs aanzienlijk zou doen stijgen, dan betoogde een ander, dat de lasten ten hoogste met 1 pCt. zouden stijgen. Werd aangevoerd, dat in het product de loonfactor een groote rol speelt, dan werd daartegenover beweerd, dat dit niet meer het geval was, doch dat tegenwoordig de vaste lasten — machines en dergelijke — een veel grooter plaats waren gaan innemen en deze lasten zwaarder drukten naarmate de omzet kleiner wordt.

Algemeen werd wel erkend, dat thans in vele bedrijven „short-time” gewerkt wordt en dat daardoor werkloosheid voorkomen wordt. Dit geschiedt echter vrijwillig daar, waar de toestand van de industrie het toelaat, hetgeen geheel iets anders is dan een verkorting, dwingend voorgeschreven en overal doorgevoerd. De invoering van de 40-uren week ook daar, waar thans nog 48 uur per week gewerkt wordt zal

op groote praktische bezwaren stuiten: nl. van het vinden van voldoende geschoold personeel, van woongelegenheid, ruimte in de fabrieken, van moeilijkheden bij de overname van het werk enz.

Waren — zooals reeds gezegd — de arbeiders allen pro, de werkgevers allen contra een verkorting van den arbeidsduur, de Regeeringsafgevaardigden waren niet eenstemmig in hun oordeel. Sommigen deelden de opvattingen van de arbeiders, een enkele die van de werkgevers. Over het algemeen stonden zij niet afwijzend tegenover een verder onderzoek door de Internationale Arbeidsorganisatie naar de mogelijkheid van een regeling. Naar het oordeel van verschillende dier afgevaardigden, die een groot vertrouwen in de industrie hadden, zou de industrie de technische moeilijkheden wel weten te overwinnen.

De heer De Michelis, de Italiaansche Regeeringsafgevaardigde, die het initiatief tot deze Conferentie had genomen, en die het vraagstuk vooral als een politiek, sociaal vraagstuk zag, was van oordeel, dat al zou een verkorting het vraagstuk niet oplossen, toch zeker 30 pCt. der arbeiders weer werk zou krijgen. Ook hij was van meening, dat een verhooging der koopkracht van de arbeidersmassa een gunstigen invloed op de productie zou hebben.

De Nederlandsche Regeeringsafgevaardigde, de heer Aalberse, heeft er op gewezen, dat de Conferentie tot taak had den technischen kant van het vraagstuk te onderzoeken en na te gaan of het mogelijk zou zijn de praktische moeilijkheden te overwinnen. Definitief kan die Conferentie, die een voorbereidende is, zich niet uitspreken. Hij zelf behield zich het recht voor om zich eerst, wanneer de resultaten van de werkzaamheden der Conferentie bekend waren, vóór of tegen een eventueele conventie uit te spreken.

De meeste Regeeringsafgevaardigden achtten het noodzakelijk, dat een eventueele regeling door alle concurrerende landen en in het bijzonder door de groote industriële landen van Europa zou worden geratificeerd en toegepast.

De arbeidersafgevaardigden hadden hun standpunt in een resolutie neergelegd, hierop neerkomende, dat bij de beraadslagingen over een ontwerp-verdrag er van uitgegaan moet worden, dat de loonen niet verminderd mogen worden. Deze resolutie werd verworpen. Een zevental Regeeringsafgevaardigden, waaronder ook de Nederlandsche Regeeringsafgevaardigde, hadden tot besluit van de algemeene debatten en teneinde den voortgang der werkzaamheden van de Conferentie mogelijk te maken, een vrij vage resolutie ingediend, waarin de meening uitgesproken werd, dat een verkorting van den arbeidsduur een van de middelen is, die tot vermindering van werkloosheid kan leiden en dat de Conferentie besluit de detailspunten in het rapport van het Internationaal Arbeidsbureau genoemd te onderzoeken met de bedoeling, dat deze studie zal uitloopen op het treffen van een internationale regeling, waarvan de toepassing zoodanig zal moeten zijn, dat het mogelijk zal zijn den tegenwoordigen levensstandaard der arbeiders te handhaven. Uit de toelichting, welke de Fransche Regeeringsvertegenwoordiger bij deze resolutie gaf, bleek duidelijk het doel dier resolutie: den verderen voortgang der Conferentie mogelijk te maken. Deze afgevaardigde wees erop, dat z.i. in een eventueele regeling geen bepaling over de handhaving van de loonen opgenomen moest worden. Bij de toepassing van een eventueele regeling zou men moeten zoeken eenzijdig naar middelen om den levensstandaard van de arbeiders niet te verlagen, anderzijds om te voorkomen, dat de lasten van de industrie en van de staats-huishouding, verzwaaard worden, hetgeen tot de zoo gevreesde inflatie zou kunnen leiden. Die resolutie werd aangenomen, nadat eenige afgevaardigden hun meening omtrent de bedoeling dier resolutie hadden medegedeeld. De werkgeversvertegenwoordigers en o.a. de vertegenwoordiger van de Engelsche Rege-

ring stemden tegen. Daarna legde de werkgeversgroep een verklaring af, dat zij bij hare opvatting in de algemeene beraadslagingen tot uiting gekomen bleef, dat zij echter de Conferentie om misverstand te voorkomen niet zou verlaten, doch dat hare oppositie ongewijzigd bleef en haar blijven niets wou zeggen ten opzichte van haar later aan te nemen houding.

De arbeidersgroep had ook nog een resolutie ingediend om den landbouw eveneens onder de regeling te betrekken. Die resolutie is echter naar het Internationaal Arbeidsbureau verwezen.

Daarna heeft de Conferentie de detailpunten van een eventuele arbeidsduurverkorting besproken als b.v. de duur van een regeling, zal een internationale regeling slechts het principe der 40-uren week bevatten en zullen de belanghebbenden in de wijze, waarop zij de verkorting doorvoeren, vrijgelaten worden? Zal een regeling op groot bedrijf en klein bedrijf betrekking hebben? Zal voor sommige bedrijven een speciale regeling ontworpen moeten worden? Bij al die vragen hebben de werkgevers zich van deelname aan de discussiën onthouden, hetgeen zeer te betreuren valt, omdat zij juist over die detailpunten de Conferentie op grond van hun praktische ervaring hadden kunnen voorlichten en wenken geven. Dienengevolge was over die punten weinig gedachtenwisseling, zoodat, naar het mij wil voorkomen, over de technische moeilijkheden en de mogelijkheden die te ondervangen, noch het Internationaal Arbeidsbureau noch de aanwezige afgevaardigden veel wijzer geworden zijn.

De Conferentie heeft tenslotte een rapport van hare werkzaamheden vastgesteld. Dat rapport is aan den Raad van Beheer aangeboden. Wat zal er nu gebeuren? In elk geval staat op de agenda van de 17de Internationale Arbeidsconferentie, welke 31 Mei van dit jaar aanvangt, ingeschreven het onderwerp: „Verkorting van den arbeidsduur. Rapport van de voorbereidende Conferentie.” Gezien echter de discussiën, welke gehouden zijn, gezien de opvatting in deze van de verschillende Regeeringsafgevaardigden, kan men wel aannemen, dat van een internationale regeling in den vorm van een conventie niet veel zal komen. Engeland is afkeerig van een regeling gebleken. De overzeesche landen, als Japan en Britsch-Indië zullen waarschijnlijk niet meedoen en de meeste Europeesche landen zijn alleen bereid wanneer alle groote industriële landen de arbeidsduurverkorting toepassen. Toch is wel vaker iets, wat aanvankelijk onmogelijk leek, later in de praktijk mogelijk gebleven en verwezenlijkt. De toekomst zal moeten uitwijzen of deze Conferentie nog ander nut heeft gehad, dan het vestigen van de aandacht van het publiek op een van de belangrijkste verschijningsvormen van de crisis, zoodat de Directeur van het Internationaal Arbeidsbureau in zijn uiteenzetting van het doel der Conferentie aan de pers heeft opgemerkt. Laten wij hopen, dat de geschiedenis zal uitwijzen, dat deze Conferentie een steentje zal hebben bijgedragen tot bestrijding van een der zwaarste kwalen van onzen tijd.

G. J. STEMBERG.

DE ONTWIKKELING VAN DE FRANSCH-DUITSCH HANDELSBETREKKINGEN.

Het heeft na den oorlog heel wat moeite gekost om het Fransch-Duitsche handelsverkeer weer op gang te brengen. De vredesverdragen bevatten een aantal bepalingen, waarbij de Duitse handelspolitiek tegenover de vroegere tegenstanders werd vastgelegd. Eerst op 10 Januari 1925 herkreëg Duitschland op dit gebied zijn vrijheid.

Op 1 October 1924 kwamen te Parijs de delegaties van beide landen om een handelsverdrag voor te bereiden. Deze onderhandelingen werden door een

aantal bijzondere factoren zeer bemoeilijkt. Frankrijk had nog een geheel verouderd tarief van invoerrechten, hetgeen zich aan de eischen van het moderne verkeer zeer slecht aanpaste en was bezig met de voorbereiding van een nieuw tarief. In den loop der onderhandelingen werd het eerste ontwerp-Bokanowsky bovendien nog door de Kamer van Afgevaardigden verworpen. Beide landen hadden voorts een geheel verschillende methode voor de regeling van de handelsbetrekkingen met het buitenland.

Duitschland had een autonoom tarief van invoerrechten. Dit tarief werd toegepast, indien niet anders bepaald was. Duitschland zegde nu bij zijne onderhandelingen aan anderen voor bepaalde producten een bepaald, in het verdrag zelf vastgelegd, invoerrecht toe, hetwelk dus tijdens den duur van het betreffende Handelsverdrag door Duitschland niet gewijzigd kon worden. Voorts stond Duitschland in zijn handelsverdragen steeds de onbepaalde meestbegunstiging toe, zoodat de zoogenaamde verdragslanden steeds profiteerden van alle aan derden toegestane of tijdens den duur van het verdrag toe te stane voordeelen.

Frankrijk had een geheel ander systeem. Dit land heeft twee autonome tarieven van invoerrechten. Een minimum-tarief en een drie maal zoo hoog tarief. Beide tarieven zijn in de Fransche wet vastgelegd en kunnen niet door handelsverdragen gewijzigd worden. De Fransche onderhandelaars hadden dus in zoverre een gemakkelijke taak, dat ze aan derden de keus konden laten tusschen de beide tarieven. Zij hadden slechts te vragen, welke voordeelen biedt ge mij om mij te bewegen op uwe producten het minimum-tarief toe te passen. Van een binding van invoerrechten op een bepaalde in de handelsverdragen vastgelegde hoogte, zoodat Duitschland ze kende, was geen sprake. Frankrijk behield zich steeds zijn vrijheid voor zijne tarieven te wijzigen. De begunstigde had slechts het recht op het minimaal tarief, zoodat Frankrijk dit zelf autonoom vaststelde.

Door de wet van 29 Juli 1919 werd tevens nog de mogelijkheid geopend tarieven toe te zeggen, die lagen tusschen het algemeene en minimale tarief. Deze tarieven werden niet absoluut d.w.z. in een recht van bepaalde hoogte vastgelegd, doch in een bepaalde verhouding tot de beide bestaande tarieven. Sedert 6 October 1926 werden deze bepaald in den vorm van een procentueele afslag op het algemeene tarief.

Frankrijk stond bovendien afwijzend tegenover de onbepaalde meestbegunstiging. Deze maakte inbreuk op het beginsel der wederkeerigheid van de te brengen offers, hetwelk bij de Fransche politiek op den voorgrond stond. De meestbegunstiging deed een land voordeelen toekomen zonder dat het ervoor offerd had. Frankrijk kende allerlei beperking van de meestbegunstiging. Ze verleende de meestbegunstiging voor bepaalde lijsten van goederen.

Het was voorwaar geen gemakkelijke taak deze beide standpunten te overbruggen. Nadat allerlei voorloopige regelingen en afspraken gesloten en weer opgeheven waren, kwam eindelijk op 17 Augustus 1927 het Fransch-Duitsche handelsverdrag tot stand. Het is een omvangrijk werk geworden. Het bevat de tekst van het verdrag (48 artikelen) met bijlagen over het tarief van invoerrechten, een protocol over de vestiging van personen en ondernemingen, een zeer uitvoerig commentaar op den tekst van het verdrag, 2 aanvullende verklaringen over het verdrag van Versailles, en 7 nota's ter regeling van allerlei detailpunten.

Daar er bij het tot stand komen van dit omvangrijk verdragswerk nog steeds geen nieuw Fransch tarief van invoerrechten bestond, bevatte het verdrag een regeling, die zou gelden tot de inwerkingtreding van dit tarief en een regeling, die daarna van toepassing zou zijn. De laatste regeling is sedert 16 April 1928 van kracht. Beide landen hebben krachtens deze

regeling aanspraak op de meestbegunstiging ten aanzien van het recht van vestiging; het recht van bedrijfsuitoefening, het verwerven en verkoopen en beleenen van roerende en onroerende goederen, de behandeling van handelsreizigers, monsters, de uitoefening van het bedrijf door vennootschappen, spoorweg- en scheepvaartverkeer.

Terwijl Nederland zich als regel tot een algemeene formulering van de meestbegunstiging beperkt, is men hier zeer in details getreden, hetgeen het voordeel heeft, dat bepaalde punten nauwgezet geregeld zijn; waartegenover echter het nadeel staat, dat wellicht punten van belang buiten de opsomming vallen. In een sfeer, waarin een zeker wantrouwen heerscht, komt men zeker eerder tot de Fransch-Duitsche oplossing.

In het bijzonder kan nog de clause van art. 15 van het Fransch-Duitsche verdrag vermeld worden; die bepaalt, dat ingevoerde goederen onder welken titel dan ook en te wiens laste dan ook aan geen hogere of bezwarender binnenlandsche rechten van welken aard ook, onderworpen mogen worden dan producten van binnenlandschen oorsprong. Het zoude kunnen zijn, dat deze bepaling in het Nederlandsch-Duitsche handelsverkeer een zekere beteekenis wint, daar Nederland er met het oog op de meestbegunstiging een beroep op kan doen.

Wat nu het tarief van invoerrechten aangaat, zoo heeft Frankrijk zich bij de definitieve regeling verplicht op alle Deutsche invoerartikelen het minimale tarief van invoerrechten toe te passen: dus een algemeene meestbegunstiging de facto. In zoverre beteekende het verdrag een keerpunt in de Fransche handelspolitiek. Duitschland heeft een zeer groot aantal invoerrechten gebonden en zonder eenige beperking de meestbegunstiging de jure toegezegd. Onder de ten behoeve van Frankrijk geboden artikelen komen er een aantal voor, die ook voor Nederland bij zijn invoer in Duitschland van belang zijn, zooals b.v.:

ongepelde rijst, groenvoeder, hooi en gedroogde klaver; groenten; boomen, heesters en struiken; bloembollen, bloemen en bloesems; tafeldruiven; verschillende soorten versch fruit; gekookt en ingemaakt ooft; paarden, kippen; levende visch; kaas (echter van geen belang, omdat dit speciale Fransche kaas-soorten betreft); gepolijste rijst; overige maalproducten uit graan; vette oliën; palmolie en palmpittenolie.

Schijnbaar hield Frankrijk aan zijn systeem: vastlegging van het recht van de tegencontrahent op het minimum tarief, met gelijktijdige vrijheid voor zichzelf dit tarief te wijzigen, vast. In het verdrag van 30 Augustus 1927 was echter reeds de bepaling opgenomen, dat de wijzigingen in de tarieven, waartoe Frankrijk bevoegd bleef, geenszins een verhooging van de gemiddelde belasting tengevolge mocht hebben (art. 9). In een protokol van 20 Juni 1928 werd deze bepaling nog eens verduidelijkt, waardoor Frankrijk zich practisch aan het Deutsche systeem van het zogenaamde gebonden invoerrecht heeft aangesloten.

In het Fransch-Duitsche handelsverkeer hebben naast het Handelsverdrag ook steeds particuliere afspraken tusschen Fransche en Deutsche groepen van belanghebbenden een rol van beteekenis gespeeld. Het betrof hier ten deele afspraken tusschen kartellen in beide landen of het vormen van internationale kartellen. Dergelijke regelingen zijn alleen dan mogelijk; wanneer in beide landen in den betrokken tak van nijverheid krachtige, vrijwel alle bedrijven omvattende kartellen bestaan.

Deze regelingen sluiten zeker het gevaar in zich, dat een gedeelte van de taak van de Overheid bij de regeling van het internationale handelsverkeer op de particuliere ondernemingen overgaat, waardoor gevaar ontstaat, dat het particuliere bedrijf van de op deze wijze verkregen machtspositie misbruik maakt in het bijzonder ten koste van den verbruiker. Voorts

bestaat hier het gevaar, dat de belangen van derden, in het bijzonder van landen als het onze, door dergelijke ondershandsche regelingen geschaad worden, terwijl zij bij officiële onderhandelingen tot dusverre in de meestbegunstiging nog een zekeren steun gevonden hebben.

Uit dezen hoofde bestaan tegen deze internationale kartellen ook hier te lande wel bezwaren. Aan den anderen kant kan niet ontkend worden, dat de onderhandelingen tusschen particuliere groepen dikwerf grooter kans op succes bieden, daar de onderhandelingen toch soepeler gevoerd kunnen worden. Schrijver dezes, die aan een van de belangrijkste Fransch-Duitsche regelingen meegewerkt heeft, heeft bij die gelegenheid ook kunnen vaststellen, dat de beide groepen, maar vooral de Fransche, gedurende den geheelen loop der besprekingen in nauw en regelmatig contact met de regeering bleven. In het algemeen komen deze groote internationale regelingen hierop neer, dat de binnenlandsche markten der beide landen voor de eigen nijverheid gereserveerd wordt en dat de exportgebieden verdeeld worden. In elk geval kan als vaststaand worden aangenomen, dat door deze ondershandsche regelingen heel wat officieel gewrijf en moeilijkheden vermeden zijn.

In het jaar 1931 is het aantal van dergelijke regelingen sterk toegenomen, daar deze wijze van behandelen van zaken door de beide regeeringen sterk bevorderd wordt. Hoewel in art. 12 van het Fransch-Duitsche verdrag van 1927 de bepaling opgenomen is, dat in het wederkeerig handelsverkeer geen nieuwe invoerverboden zullen worden uitgevaardigd, zoo is in de officiële commentaar op het verdrag een bepaling opgenomen, dat voor „buitengewone en abnormale omstandigheden” een uitzondering gemaakt wordt (Katastrofenclausule). Frankrijk heeft op deze clause een beroep gedaan om in het eind van het jaar 1931 met het uitvaardigen van invoerverboden te beginnen. Aanvankelijk betroffen deze invoerverboden en de daarop gebaseerde invoercontingenten alleen landbouwproducten. Al ras werden deze maatregelen ook over industriële producten uitgebreid. Op 15—17 December 1931 werd in de eerste subcommissie van de Fransch-Duitsche economische commissie de afspraak getroffen, dat overleg tusschen de industrieën van beide landen gepleegd zou worden op elk gebied, waar de Fransche regeering aan invoerregelingen dacht. Aan de Deutsche zijde dacht men daarbij aan de stichting van internationale kartellen, die naar het voorbeeld van het Fransch-Duitsch-Tschecho-Slowaaksche porceleinkartel internationale regelingen zou treffen omtrent de verdeling van het geheele afzetgebied, prijzen, verdere voorwaarden van levering enz. Van Fransche zijde wenschte men zich er in het algemeen toe te beperken de hoeveelheid Deutsche producten, die in Frankrijk zouden worden toegelaten, vast te leggen.

Op deze wijze kwamen in 1932 niet minder dan 76 overeenkomsten tusschen Fransche en Deutsche groepen tot stand. 43 van deze regelingen vormden den grondslag voor Fransche invoercontingenteeringen.

Het is moeilijk een oordeel te vormen over de waarde dezer overeenkomsten. In Duitschland vleit men zich met de gedachte, dat dit onderlinge overleg tusschen de belanghebbenden aan beide zijden van de grenzen ertoe geleid heeft, dat de Fransche invoerregelingen voor Duitschland gunstiger zijn uitgevallen dan anders het geval geweest zou zijn.

In Duitschland wordt dit overleg tusschen belanghebbenden ook dikwerf bepleit, om tot een bevredigende regeling van den Nederlandschen zuivel- en tuinbouwvoer in Duitschland te geraken. Anderzijds moet worden vastgesteld, dat men in Frankrijk met het systeem der invoercontingenten niet voldaan is en men het door verhooging van het tarief van invoerrechten wil vervangen.

Uit dezen hoofde werden aan het eind van het

vorig jaar onderhandelingen tusschen Frankrijk en Duitschland geopend met het doel om aan Frankrijk een grootere bewegingsvrijheid te geven op het gebied der invoerrechten, waar het zich — zooals hierboven uiteengezet — practisch gebonden had. Duitschland wilde trachten te redden wat te redden was van het verdrag van 1927. Het uitvoeroverschot van Duitschland bedroeg volgens de Deutsche handelsstatistiek:

in 1929	R.M.	292,7	miljoenen
„ 1930	„	629,9	„
„ 1931	„	492,5	„
„ 1932 (9 maanden)	„	229,6	„

Op 28 December van het vorig jaar werd te Berlijn een aanvulling op het Fransch-Duitsche handelsverdrag geteekend. Bepaald werd, dat de tot dusverre gebonden rechten met een termijn van veertien dagen kunnen worden opgezegd. Practisch beteekent dit voor beide landen het herkrijgen van hunne vrijheid op het gebied der invoerrechten. Slechts is bepaald, dat, indien door opzeggingen door een der partijen het evenwicht in de van beide zijden gebrachte offers verstoord mocht worden, dan onmiddellijk onderhandelingen geopend moeten worden om het verstoorde evenwicht te herstellen.

Het Fransche denkbeeld van het evenwicht in de concessies is dus weer sterk op den voorgrond gekomen. De omvang van de ten aanzien van de invoerrechten verleende meestbegunstiging is eveneens wezenlijk beperkt. Frankrijk zegt thans voor een bepaalde lijst van producten het minimum tarief (de facto meestbegunstiging) toe, zonder zich ditmaal echter vast te leggen op een bepaald minimum-tarief, en Duitschland verleent de meestbegunstiging de jure eveneens slechts voor een nauwkeurig omschreven lijst van producten. De beide lijsten zijn weliswaar zeer omvangrijk; ze omvatten vrijwel alle producten, die een rol van eenige beteekenis in het wederkeerig handelsverkeer spelen.

Terwijl het verdrag van 1927 dus een vastlegging van beide landen naar het Duitsche systeem, dus stabilisatie, beteekende, is de aanvulling van 1932 een terugkeer naar het Fransche systeem der bewegelijkheid. De nieuwe regeling moet dus van een internationaal standpunt als een belangrijke achteruitgang beschouwd worden, terwijl de hierboven genoemde door Duitschland tegenover Frankrijk gebonden invoerrechten, die ook voor Nederland van belang zijn, thans met een opzeggingstermijn van 14 dagen geheel op losse schroeven zijn komen te staan.

A. E. VON SAHER.

DE WEG UIT DE DEPRESSIE.

Dr. G. Lubbers schrijft ons:

Zooals gebruikelijk, heeft men bij den intrede in het nieuwe jaar een oogenblik stilgestaan en beschouwingen ten beste gegeven over het afgelopen jaar zoowel als over de directe vooruitzichten. Nieuwe klanken werden daarbij echter niet gehoord; nog altijd zoekt men ten onzent een uitweg uit de huidige moeilijkheden in de richting van bezuiniging en verlaging van het algemeene levenspeil, voortgaande deflatie en afbraak. Achteloos gaat men voorbij aan de woorden, die J. M. Keynes reeds bijna twee jaar geleden schreef in zijn essay in „The world's economic crisis and the way of escape”: „This is a crisis of abundance. The voices which tell us that the path of escape is to be found in strict economy and in refraining, wherever possible, from utilizing the world's potential production, are the voices of fools and mad men.”

☛ Toch schijnt er langzaam aan verandering te komen in de meeningen. De deflatie, een paar jaar geleden een nog vrijwel onbekend begrip, waarvan men het bestaan aanvankelijk hardnekkig ontkende, wordt

thans nagenoeg algemeen erkend als een reëel verschijnsel. De stemmen, die zich tegen deze deflatie keeren, worden reeds talrijker. Als voorbeeld noemen wij Dr. W. L. Valk, die in zijn jongste brochure „Werkverschaffing is mogelijk en dringend noodzakelijk” deflatie geldbederf noemt evenzeer als inflatie en o.a. afschaffing van den gouden standaard, ook nu reeds onder de huidige omstandigheden bepleit.

In dit stadium schijnt het ons niet overbodig het „reflatie”-vraagstuk nog eens ernstig aan de orde te stellen.

De inzinking, waarvan wij thans getuige zijn, heeft zeer vele oorzaken, die voor een belangrijk gedeelte tevens haar gevolgen zijn. *Er is echter één overheerschende en op den voorgrond tredende oorzaak, nl. de buitengewone ontwikkeling van de productietechniek.*

Dat deze oorzaak alle andere factoren overstemt, kan men afleiden uit de volgende verschijnselen. Ten eerste uit de ontwikkeling in de jaren ± 1924—± 1929, toen de groothandelsprijzen van vrijwel alle grondstoffen reeds gestadig afbrokkelden, hetgeen in die jaren nog goed werd gemaakt door, dank zij de sterke technische ontwikkeling, eveneens dalende productiekosten. Hieruit blijkt ook hoe volkomen verkeerd het is te spreken van een hausse, die aan deze crisis zou zijn voorafgegaan. Noch de toen reeds groote werkloosheid, noch de in die jaren reeds dalende prijzen zijn in overeenstemming te brengen met de kenmerkende hausse-verschijnselen. Wel was er een beurs-hausse in sommige aandelen, bijv. van de electrotechnische industrie, hetgeen al weer verband houdt met de ongeëvenaarde technische ontwikkeling in de laatste 20 jaar. Van een algemeene hoogconjunctuur was in die jaren echter geen sprake — denken wij slechts aan de scheepvaart, de meeste cultures, de petroleum. Toen reeds wierp de door sterke aanzwelling van den productenstroom naderende deflatie haar schaduwen vooruit.

Een tweede bewijs voor de stelling, dat de snelle ontwikkeling van de techniek de hoofdfactor in deze depressie is, is de omstandigheid, dat ondanks de sterk gedaalde en voor een deel nog steeds dalende prijzen en ondanks het feit dat het productie-apparaat nog slechts voor een gedeelte in bedrijf is, de productie betrekkelijk weinig inkrimpt; al moet worden geconstateerd, dat het deflatie- en afbraakproces thans op den langen duur in deze richting wel eenige vorderingen gaat maken. De depressie heeft bovendien de voortgaande verbetering van de productietechniek nog versneld. De dalende prijzen dwingen tot geforceerde kostprijs-verlaging en daardoor tot intensieve rationalisatie en toepassing van steeds meer arbeid-uitschakelende productiemethodes. De individuele ondernemer is hierdoor in sommige gevallen uit de moeilijkheden gered, doch voor de maatschappij in haar geheel leidt deze ontwikkeling tot een steeds dieper ingrijpen van het deflatieproces.

Een derde bewijs leveren de cijfers van de productiestatistiek. Deze leeren ons, dat op alle gebieden van de productie, zoowel in de industrie als in den landbouw, de productiviteit per arbeider, door toepassing van nieuwe vindingen, in ongekende mate is toegenomen.

Deze toeneming van de productie door toepassing van betere productie-methodes is in zekeren zin niets nieuws. Ook een eeuw geleden kon men hierop reeds wijzen. Maar uit ecomisch oogpunt is het onjuist hier een te ver gaande vergelijking te trekken, omdat de resultaten van de toepassing van betere productie-methodes quantitatief in vroeger tijden nooit zulk een omvang hebben verkregen als in de laatste 20 jaar en zich daarbij ook nooit uitstrekten tot vrijwel alle takken van voortbrenging tegelijkertijd.

Op grond van het voorafgaande mogen wij dus concluderen, dat de zeer snelle toeneming van den goederenstroom door de buitengewone ontwikkeling van de productie-techniek de alles overheerschende factor is in deze depressie. Dit verklaart ten volle de

zoo vaak naar voren gebrachte tegenstrijdigheid, dat wij aan de algemeene goederenovervloed dreigen te gronde te gaan.

Een snelle ontwikkeling van de productie-techniek, die een sterk toenemenden productenstroom in het leven roept, heeft echter, alle andere omstandigheden gelijk blijvende, een deflationistischen invloed.

Wanneer in een economische gemeenschap door toepassing van betere productie-methodes tal van goederen met opoffering van mindere hoeveelheden arbeid, kapitaal en grondstoffen in grootere hoeveelheden worden voortgebracht, kan men zich de ontwikkeling van den gang van zaken aldus denken, dat zonder economische storingen een ruimere voorziening met goederen en diensten van deze gemeenschap wordt bereikt. Dit zou nl. dan mogelijk zijn, indien degenen, die voortaan een geringer deel van hun geldinkomen behoeven aan te wenden voor het aanschaffen van die goederen, welke in prijs zijn gedaald, het daardoor vrijkomende deel van hun inkomen gingen besteden voor aankoop van andere goederen. Met andere woorden als al degenen, die hun geldinkomen onveranderd zien, royaler gingen leven, waardoor de in sommige bedrijven werkloos gewordenen, elders werk zouden vinden. Deze gang van zaken is theoretisch mogelijk.

In de practijk echter zien wij een heel ander verloop plaats grijpen. Zij die schade hebben ondervonden van de toepassing der technische vindingen, gaan bezuinigen en slepen daarbij anderen mee, die volstrekt niet behoeften te bezuinigen. Bovendien veroorzaakt daling van de prijzen van tal van goederen een koopersstaking en zullen de gebeurtenissen een fondsendaling ter beurse veroorzaken, waardoor speciaal het koopkrachtige publiek wordt getroffen. Men verzekert elkaar, dat kwade tijden voor de deur staan en weldra is het deflatie- en afbraakproces in vollen gang. En juist omdat achter al deze gebeurtenissen de voortgaande verbetering van het productie-proces staat, komt aan den goederenovervloed, ondanks de lage prijzen, geen einde en blijft een herstel uit; tenzij men door monetaire maatregelen de prijsdaling tegengaat. Deze zelfde maatregelen zouden onder andere omstandigheden, bijv. als zij werden genomen om een oorlog te financieren een heillooze inflatie kunnen ontketenen. Nu echter een sterke groei van den productenstroom tot deze maatregel dwingt, zal men een ongewenschte inflatie gemakkelijk kunnen vermijden.

Onze conclusie luidt dan ook, dat de overheid in samenwerking met de circulatie-bank een deflatie, die een gevolg is van groote verbeteringen in de productie-methodes, moet keeren door een geringe inflatie — beter gezegd reflatie — waarna moet worden gestreefd naar stabilisatie van het gemiddelde prijsniveau.

Dit is ook geheel in overeenstemming met de hoofdvoorwaarde van de kapitalistische productie-wijze. Deze berust op den grondslag van den particulieren eigendom van de productie- en verbruiksmiddelen en van de persoonlijke economische verantwoordelijkheid van de economische subjecten. De productie wordt daarbij overgelaten aan ondernemers, die de productie-factoren in het productie-proces combineren met het doel winst te maken en die daarbij uitgaan van de bestaande prijsverhoudingen, zoowel ten aanzien van productie-middelen, grondstoffen en arbeidsloon als ten aanzien van het eindproduct.

Daar de kapitaal-intensieve productie gepaard gaat met een verlenging van het tijdsverloop tusschen het organiseren van het productie-proces en het afleveren van het eindproduct, moeten steeds meer contracten van min of meer langen duur worden gesloten, waarbij men terecht van de veronderstelling uitgaat, dat de koopkracht van het geld min of meer stabiel blijft. Zonder deze zekerheid ondergraaft men den grondslag van de kapitalistische productie-wijze en een deflatie, gelijk wij thans doormaken en waarbij de waarde van het geld sterk stijgt, is in strijd met

den eersten eisch, die men in dezen tijd aan het geld-wezen moet stellen.

Keert de overheid deze deflatie niet, dan dreigt een kringloop van gebeurtenissen, van gevolgen, die op haar beurt weer oorzaak worden van nieuwe inzinking en ontreding, de kapitalistische orde tot in haar grondslagen te treffen. De groote goederenproductie enerzijds en de loonsverlagingen, werkloosheid en armoede anderzijds leiden tot verbittering in breede lagen van de bevolking en leveren dankbaar propaganda-materiaal op voor de bestrijders van de kapitalistische productie-wijze. Het behoeft geen nadere toelichting, dat dit vooral in een democratischen staat met algemeen kiesrecht ernstige gevolgen kan hebben.

Op grond van het voorafgaande komen wij tenslotte tot de practische gevolgtrekking, dat in ons land de gouden standaard in het algemeen belang thans direct moet worden afgeschaft en dat de koopkracht van den gulden moet worden teruggebracht tot het peil van eenige jaren geleden, waarna deze koopkracht moet worden gestabiliseerd aan de hand van de daarvoor beschikbare indexcijfers. Plaatsruimte ontbreekt de vele hier rijzende vragen in ditzelfde artikel voldoende uitvoerig te behandelen. Beperken wij ons ertoe er op te wijzen, dat om het gewenschte resultaat te bereiken de volgende maatregelen noodig zijn.

1. Opheffing van de inwisselbaarheid van de bankbiljetten in goud en vrijlating van den gulden op de internationale markt zonder koersbeïnvloeding van de zijde van de Nederlandsche Bank. Deze krijgt tot taak stabilisatie van het gemiddelde prijsniveau in het binnenland in plaats van handhaving van de goudpariteit van den gulden op de internationale markt.

2. Uitvoering van groote openbare werken, te financieren door middel van leeningen. Als voorbeelden noemen wij:

- a. voortzetting drooglegging Zuiderzee;
- b. aanleg autowegennet;
- c. voortzetting electricificatie spoorwegnet;
- d. overbrugging van onze groote rivieren.

Onder financiering door middel van leeningen verstaan wij hier, dat de Centrale Bank in de reflatieperiode met behulp van de bankbiljettenpers de noodige middelen verschaft. In deze overgangperiode zal het niet mogelijk zijn een leening bij het publiek onder te brengen. Naderhand, wanneer het herstel een keer is ingetreden, nemen de inkomsten van de overheid en van de openbare lichamen weer toe en komt het budget weer in evenwicht, zoodat het vertrouwen van het publiek terugkeert en het mogelijk zal zijn de opgelopen vlottende schuld bij de Centrale Bank door uitgifte van leeningen te consolideeren. Een dergelijke leeningspolitiek lijkt misschien lichtzinnig, maar is het niet, wanneer we ons goed voor oogen houden, dat er een langdurige deflatieperiode aan is voorafgegaan. Om dezelfde reden bekommere men zich in de reflatieperiode ook niet over niet sluitende begrotingen. Eerst wanneer het herstel is ingetreden en het prijsniveau op het vroegere peil is gestabiliseerd, kan men beoordeelen, of en zoo ja, welke maatregelen noodig zijn om voor het land zoowel als voor de steden tot een sluitend budget te komen.

3. Afschaffing van alle beperkende bepalingen ten aanzien van den handel met het buitenland en van allen kunstmatigen steun aan binnenlandsche bedrijven. De practijk zal aantoonen, dat in de vrije wisselkoersen voldoende bescherming tegen overstroming met buitenlandsche goederen is gelegen, mits men de stabilisatie van het gemiddelde prijsniveau consequent doorvoert.

Velen rekenen de handelsbelemmeringen tot de voornaamste oorzaken van deze depressie. Daarbij ziet men over het hoofd, dat deze belemmeringen, tenminste in Europa, voornamelijk zijn opgeworpen als middel om aan de gevolgen van de deflatie te ontkomen. Door een einde te maken aan de deflatie zelf

wordt pas herstel van de handelsvrijheid weer mogelijk.

4. Geen bezuiniging, geen loons- en salarisverlagingen. Integendeel zal men alles moeten doen om, zolang het prijsniveau zich nog niet heeft hersteld, de koopkracht van de bevolking te vermeerderen. Waarmede wij erkennen, dat de oude koopkrachttheorie een kern van waarheid bevat. In een statische huishouding met niet veranderende productietechniek moge het juist zijn, dat verhooging van koopkracht geen welvaart schept; in een dynamische huishouding met een zich sterk ontwikkelende productietechniek gaat niet alleen van verhooging van koopkracht een stimulans uit tot toenemende productie, maar is het zelfs volstrekt noodzakelijk bij sterke veranderingen van de economische structuur door kunstmatige koopkrachtverhoging — ook door het op peil houden van salarissen en loonen en door behoorlijke werkloozenuitkeeringen — de door deze veranderingen veroorzaakte ontwrichting te herstellen.

Al deze maatregelen zijn doortrokken van de grondgedachte, dat de meerdere beheersching der natuurkrachten tezamen met den technischen vooruitgang in de productie-methodes heeft geleid en in de toekomst in toenemende mate zal leiden tot een sterk aanzwellenden productenstroom, zoodat een soepele aanpassing aan de gewijzigde verhoudingen slechts kan worden verkregen door een toenemend verbruik van de massa. Slechts door deze groote lijn in het oog te houden kan men tot bevredigende resultaten komen.

De belangrijkste en meest onontbeerlijke van deze maatregelen is echter de opheffing van den gouden standaard. De zeer groote goudvoorraad waarover wij thans beschikken mag geen reden zijn deze stap achterwege te laten, omdat dan het eigenlijke doel, n.l. de reflatie, niet zou worden bereikt. Zolang men door samenkoppeling van de waarde van de geldeenheden aan de waarde van een onveranderlijke hoeveelheid goud het oppotten en braak leggen van middelen en daarmede de „beschadiging van den geldstroom” doet aanhouden blijven alle andere maatregelen tot herstel krachteloos en wordt de vicieuze deflatie-cirkel niet verbroken. Na losmaking van den band tusschen den gulden en het goud, kan dit laatste rustig in waarde stijgen zonder het geheele economisch en maatschappelijk leven te benadeelen. Want alle aanwijzingen zijn er dat het goud, ook al zou overal de gouden standaard worden afgeschaft, voorloopig in waarde blijft stijgen. Er zal steeds een groote vraag naar bestaan zoowel van de zijde van de circulatiebanken, die het zullen blijven gebruiken voor de vereffening van de saldi der betalingsbalansen, als van de zijde van het publiek.

Dat men weldra tot de hierboven geschetste maatregelen zal overgaan is helaas niet waarschijnlijk. Onkunde en vooroordeel hebben het juiste inzicht in het wezen van de huidige economische verschijnselen vertroebeld. En het is te veel gevegd, indien men verwacht, dat men openlijk zal erkennen te hebben gedwaald. Men moet daarom vreezen dat de naaste toekomst ons nog voor ernstige moeilijkheden zal plaatsen. Op den duur zal men echter toch niet tegen de feiten kunnen oproeien. En wij eindigen met de hoop uit te spreken, dat men, geleid door beter inzicht, tenslotte nog tijdig het roer zal wenden.

N a s c h r i f t. Wij stellen er prijs op om bij het betoog van Dr. Lubbers terstond enkele kantteekeningen te maken, aangezien wij op meer dan één punt bezwaar gevoelen tegen de conclusies, waartoe de geachte schrijver komt.

Toegegeven zij, dat het economisch leven hevig lijdt onder een proces van algemeene deflatie en dat de monetaire factoren in de huidige depressie een belangrijke rol spelen, zij het ook naar onze opvatting geenszins de eenige rol. Deze deflatie spruit in belangrijke mate voort uit oppotting van geld en uit sterke afneming van de omloopssnelheid van het geld,

dat nog in circulatie is, zooals wij meermalen in dit weekblad hebben uiteengezet.

De middelen, door den geachten schrijver aan de hand gedaan om verbetering in den toestand te brengen, zullen o.i. voor het grootste deel de kwaal, waartegen hij wil strijden, verergeren in plaats van verhelpen. Doel van alle economische politiek moet zijn om het bedrijfsleven, dat thans voor een overwegend deel zijne rentabiliteit heeft verloren, op gezonde wijze — d.w.z. zonder dat men door tijdelijk soulaas grooter gevaar in de toekomst doet ontstaan — weder op een rendabele basis te brengen. Aan dit doel moeten alle aan te wenden middelen worden getoetst.

Nu wil het ons in tegenstelling tot Dr. Lubbers in de eerste plaats voorkomen, dat — naast andere, zoo aanstonds aan te roeren maatregelen — daling van het niveau der geldloonen en van de gewone uitgaven van de Overheid, wel verre van schadelijk te zijn, uitermate heilzaam geacht moeten worden. Daling van het peil der geldloonen en van de gewone Overheidsuitgaven, d.w.z. van den belastingdruk, verhoogt de kans op herstel van de rentabiliteit in het bedrijfsleven, en naarmate deze kans dichter bij haar verwezenlijking komt, zal ook het thans opgepotte geld weer voor den dag komen en zijn defleerende rol opgeven. Loon- en salarisverstarring bestendigen daarentegen de moeilijkheden der bedrijven en belemmeren het entameeren van nieuwe zaken.

Verlaten van den gouden standaard teneinde te ontkomen aan verdere bezuinigings- en loonverlagingspolitiek zou juist in dezen tijd van depressie het beste middel zijn om ieder, die nog eenig geld te bergen heeft, schielijk aanleiding te geven om dit op te potten, eventueel na omzetting in vreemde valuta of goud, dat op een of andere wijze altijd wel te krijgen is. Het credietverkeer — men denke aan de verleenning van hypothecaire credieten voor den huizenbouw — zou worden verlamd en allerlei storingsverschijnselen zouden intreden, juist in een land als Nederland, waar de mentaliteit van den geldbezitter bijzonder labiel is. Het vertrouwen in de Overheid zou nog verder worden ondermijnd en de deur zou wagenwijd open staan voor allerhande politieke corruptie op het gebied van loon- en salarispolitiek. Wij kunnen dan ook voor de door Dr. Lubbers sub 1 en 4 gedane voorstellen niets gevoelen.

Meer waardeering hebben wij voor het tweede voorstel van den geachten schrijver, het uitvoeren van groote werken in dezen tijd van depressie. Wij hebben op de wenschelijkheid daarvan trouwens reeds vroeger in dit weekblad gewezen¹⁾. Er is o.i. niets geen bezwaar tegen, wanneer in tijden van algemeene geldoppotting voor dergelijke werken wordt geleend, en ook niet om daartoe te leenen bij wijze van kortlopend crediet in afwachting van een latere consolidatie, *mits het gewone budget van de Overheid in orde is of op korten termijn in orde kan worden gebracht*. Wordt aan deze laatste voorwaarde niet voldaan, dan is a priori ieder gezond Overheidscrediet onmogelijk en dan komt men langs den door den geachten schrijver aangewezen weg niet tot „reflatie”, maar tot „inflatie”.

Naast een Overheidstaak ten aanzien van de uitvoering van publieke werken in depressietijden is er nog wel meer voor de Overheid te doen. Er is thans, zooals gezegd, zeer veel geld opgepot. Dat komt te zijner tijd wel weer eens los; gebeurt dat, dan zal daardoor automatisch een zekere prijsstijging intreden, die voor tal van bedrijven eene verbetering van positie zal beteekenen. Nu beschikken de bedrijven, die na het prijsherstel op gezonde basis zullen berusten, maar tot dien tijd moeilijkheden ondervinden, niet altijd over de noodige middelen om het uit te zingen, totdat het loskomen van het opgepotte geld zijn invloed zal hebben uitgeoefend. Deze bedrijven met crediet te steunen, welk crediet eventueel door

¹⁾ Zie o.a. Systematische Uitvoering van Overheidswerken in Ec.-Stat. Ber. van 3 September 1930.

de Overheid kan worden verstrekt of gegarandeerd, schijnt ons een gezonde economische politiek, die, evenals het uitvoeren van publieke werken met leeningsgelden, in deze tijden van algemeene deflatie kan bijdragen tot voorloopig herstel van de verstoorde geldcirculatie, in afwachting van het definitieve herstel, dat zal plaats vinden, wanneer de „hoards" weer in het verkeer komen. Ook hiervoor echter is een eerste eisch, dat het gewone budget van de Overheid in evenwicht komt, anders steunt deze aan den eenen kant het crediet van het particuliere bedrijfsleven, terwijl zij aan den anderen kant haar eigen crediet grondig ondermijnt.

Nu zal de schrijver ons wellicht toevoegen: bij een dergelijke politiek van leenen op ruime schaal zal de gouden standaard evenzeer moeten worden opgegeven, als dat in mijn gedachtengang het geval is. Dan maar liever dadelijk van het goud af. Wij antwoorden: voorloopig behoeft daarvan, gezien onze grooten voorraad goud, nog geen sprake te zijn, en wanneer alle groote landen de door ons aangewezen politiek volgen, een politiek, die wij kunnen samenvatten in de woorden: evenwicht in den gewonen dienst, uitbreiding van den buitengewonen dienst voor de hierboven genoemde doeleinden, dan zal er van gevaar voor den gouden standaard eerst recht geen sprake zijn. Bovendien zal men op deze wijze een der groote gebreken van dien standaard, t.w. de geweldige inkrimping der effectieve geldcirculatie in depressieperioden, aanmerkelijk kunnen temperen.

Wij zijn, zooals men ziet, geenszins afkeerig van elke expansie op het gebied der credietverleening in dezen tijd, maar de experimenten, waarvoor Dr. Lubbers het pleit voert, komen ons zoo bedenkelijk voor, dat wij niet hebben willen nalaten daartegen aantonsd protest aan te teekenen.

G. M. V. S.

DE TABAKSHANDEL IN 1932.

Evenals zijn beide voorgangers heeft het jaar 1932 voor de bij den Tabakshandel betrokkenen weinig bevrediging gebracht. Weliswaar bracht de in dat jaar verkochte 1931er Sumatra-oogst met circa 123 cents per $\frac{1}{2}$ KG. gemiddeld 14 cents meer op dan de 1930er oogst, doch de stijging van den kostprijs ten gevolge van het kleinere quantum, welke nog slechts ten deele goedge maakt kon worden door de ingevoerde bezuinigingen, maakte dat ook deze oogst voor de meeste maatschappijen een verlies liet.

Voor de Java-importeurs was het resultaat nog veel ongunstiger, hetgeen duidelijk zal zijn, wanneer wij vermelden, dat de Bezoekie-oogst, voor zoover in 1932 verkocht, gemiddeld niet meer dan circa 23 cents, en de Vorstenlanden-oogst niet meer dan circa 29 cents per $\frac{1}{2}$ KG. konden opbrengen, welke prijzen voor deze beide hoofdsoorten zware verliezen lieten.

Voor den handel was 1932 in zooverre minder ongunstig dan het daaraan voorafgaande jaar, dat het over het algemeen zoowel van Java als Sumatra een bruikbaar gewas bracht, hetwelk op gemakkelijke basis te koop was. Daartegenover stond, dat door de groote prijsdaling de oude voorraden, welke nog tamelijk belangrijk zijn, vaak slechts met groote verliezen te realiseeren waren, terwijl de zaken met Duitschland het geheele jaar door in hooge mate belemmerd werden door de moeilijkheden voor de Deutsche fabrikan ten aan het verkrijgen van deviezen verbonden.

De Nederlandsche industrie is over het algemeen in 1932 vrij goed van werk voorzien geweest, al begint men daar terdege te voelen de verschuiving van de consumptie naar lagere prijsklassen. De opbrengst der banderolle-belasting is dan ook gedaald van 29 miljoen gulden in 1931 tot 26 miljoen gulden in 1932. Helaas is de export zoowel van sigaren als van gekorven tabak ook in 1932 weder sterk verminderd. Die van sigaren bedroeg nog slechts 19 miljoen stuks tegen 35 miljoen in 1931 en 51 miljoen in 1930. Van gekorven tabak verminderde de uitvoer van 11½ mil-

lioen pond in 1930 en 9 miljoen pond in 1931 tot 6 miljoen pond.

Van Sumatra leverde de 1931er oogst 182.472 pakken, welke opbrachten 123 cents per $\frac{1}{2}$ KG., tegen 211.137 pakken verkocht tot 109 cents het jaar tevoren. De totale waarde van den oogst bedroeg dus circa 35 miljoen gulden, of circa 1 miljoen gulden minder dan die van den 1930er oogst.

De uitval van den oogst was belangrijk beter dan het jaar tevoren. De tabak was dooreengenomen blad-dig, dun van blad en rijp, terwijl brand en qualiteit meest bevredigend waren. Alleen de kleuren lieten nogal eens te wenschen over, daar tamelijk veel rood en bont voorkwam, terwijl uitgesproken heldere tabak schaarsch was. Ook bij het zandblad werden de gezochte heldervale kleuren in het gunstigste geval slechts in beperkt quantum in de partijen aange-troffen.

De stemming in de eerste inschrijvingen was eenig-zins weifelend, doch in de volgende inschrijvingen liepen de prijzen wat op, hoewel het niveau in ver-houding tot den veel beteren uitval toch niet bepaald hoog werd. Alleen voor het kleine quantum heldervaal zandblad, hetwelk nu en dan voorkwam, werden ook dit jaar weder fancy-prijzen betaald, in de eerste plaats wel door de Nederlandsche sigaren-industrie, welke zich de laatste jaren sterk op de verbetering van haar product toegelegd heeft. Duitschland heeft zich dit jaar voor een groot deel bepaald tot den koop van middelstabak, waarin het, tot aantrekkelijke prijzen, een ruime keuze had.

Voor Amerika bracht de 1931-er oogst zeer passen-de tabak. De Amerikaansche koopers waren echter door den uiterst onbevredigenden gang van zaken in de sigarenindustrie in Amerika zeer kalm gestemd en namen de voor hen meest passende merken slechts tot matige prijzen op.

Kon men verleden jaar nog meenen, dat het naar Amerika verkochte quantum zoo klein was door ge-brek aan passende tabak, in 1932 bleek wel, dat ach-teruitgang der consumptie in Amerika in de eerste plaats meesprak, want van den goeden 1931-er oogst werden voor dit doel slechts gekocht circa 20.000 pak-ken tegen circa 17.000 pakken het jaar tevoren, toen men met een veel minder passend gewas te doen had en 28.000 pakken in 1930. De ongunstige toe-stand der sigaren-industrie in Amerika blijkt trou-wens duidelijk uit het feit, dat de opbrengst der belasting op sigaren in 1932 20 pCt. minder bedroeg dan in 1931. Deze vermindering komt geheel ten laste der duurder sigaren want, terwijl de sigaren onder 10 dets. zich op het peil van 1931 konden handhaven, bedroeg de vermindering der con-sumptie van sigaren van 10 dets. en daarboven niet minder dan 32 pCt.

De Sumatra-campagne heeft zich ook in 1932 ge-kenmerkt door een groot aantal onderhandsche ver-koopen, waardoor vaak een zenuwachtige stemming heerschte, en de schijn gewekt werd, dat er meer dringende vraag naar het artikel bestond dan vaak in werkelijkheid het geval bleek te zijn. In de laatste inschrijvingen vóór de vakantie werd de stemming zienderoogen matter en kwam het herhaaldelijk voor, dat partijen opgehouden werden, hetgeen voor Suma-tra een ongewoon verschijnsel is.

De 1932-er Sumatra-oogst wordt geschat op circa 150.000 pakken.

Wat Java betreft, zoo kan men den uitval der Vorstenlanden-tabak voor het overgrootste deel slechts als ongunstig qualificeeren.

Een goede eigenschap der tabak was, dat deze meestal veel blad had; voor het overige ontbrak echter elke aantrekkelijkheid daaraan, daar men met een onrijp, vaak vochtig en zwaarsoortig gewas te doen bleek te hebben, slecht van kleur, waarbij de vroeger zoo gewilde qualiteit ver te zoeken was.

Bij een dergelijken eentonigen uitval bleek het

duidelijk, dat het aangevoerde quantum van circa 130.000 pakken veel te groot was. Er heerschte het geheele jaar een uiterst flauwe stemming voor deze soort, en de verkoop van den oogst kon dan ook slechts tot het zwaar verliesgevende cijfer van circa 29 cents per $\frac{1}{2}$ KG. plaats vinden.

Amerika, dat het jaar tevoren nog circa 7.000 pakken Vorstenlanden kocht, heeft in 1932 vrijwel geen pak daarvan genomen, terwijl ook Frankrijk minder sterk in de markt was. De Fransche Regie kocht namelijk slechts circa 20.000 pakken tegen circa 33.000 pakken in 1931.

Wat den uitval der Bezoekie's betreft, zou men van een goeden middeloogst kunnen spreken; de tabak was over het algemeen vrij rijp, deels dun van blad, deels echter eerder wat grof en zwaarsoortig. Een groot bezwaar was, dat de brand aan het blad nogal eens te wenschen overliet.

In het begin der campagne bleek deze tabak zelfs tot buitengewoon lage cijfers nog moeilijk onder te brengen te zijn. In de eerste inschrijvingen werden groote quantums opgehouden, daar de importeurs niet geneigd bleken de tabak à tout prix af te geven.

Vooraf voor partijen blad, voor zoover daaraan brandfouten kleefden, bleek het toen dikwijls praktisch onmogelijk koopers te vinden. In den loop der campagne is de toestand in dit opzicht langzamerhand eenigszins verbeterd, vooral toen bekend werd, dat besloten was op den volgenden oogst een sterke inkrimping toe te passen.

Intusschen bleef de prijsbasis, in de eerste plaats voor de bladtabak, ongekend laag; die voor de Krossoks trok tegen het eind van het jaar wat aan.

De opbrengst der plantage-tabak kan men voor den 1931-er oogst schatten op circa 26 cents per $\frac{1}{2}$ KG., zoodat ook deze oogst de planters voor een zwaar verlies zal stellen.

In verband met den slechten markttoestand werden de Bezoekie's door de importeurs in een veel langzamer tempo dan anders aan de markt gebracht, zoodat tegen het eind van het jaar nog circa 55.000 pakken onverkocht waren.

Hiervan werden inmiddels circa 12.000 pakken ondershands afgedaan, zoodat men het nieuwe jaar inging met een eerstehands-voorraad van circa 43.000 pakken.

Verwacht wordt, dat de nieuwe Bezoekie-oogst niet meer dan ongeveer $\frac{1}{4}$ van het quantum van den vorigen zal leveren.

Wat de overige districten betreft, zoo speelt alleen *Loemadjang* daarbij nog een rol van eenige beteekenis. De uitval dezer tabak was gedeeltelijk zeer bevredigend, doch zooals altijd kwam tevens een groot quantum mindere tabak uit dit district ten verkoop. De prijzen der betere tabak konden zich op het verleden jaar sterk verlaagde peil vrij goed handhaven; de ordinaire *Loemadjang's* waren echter het geheele jaar door slechts tot zéér lage prijzen te verkoopen.

Omtrent de overige Krossoks (*Rembang/Kedirie, Kadoe, etc.*) valt niets bijzonders te vermelden. De uitval dezer tabak is de laatste jaren zeer middelmatig geworden, en bij den overvloed van goedkoope tabak uit de betere districten konden deze soorten uiteraard slechts weinig belangstelling wekken.

De geheele aanvoer van Java-tabak bedroeg in 1932 circa 55 miljoen KG., terwijl uitgevoerd werden circa 30 miljoen KG. en de binnenlandsche consumptie circa 13 miljoen KG. bedroeg.

De aanvoeren bleken dus 12 miljoen KG. grooter te zijn dan uitvoer en consumptie in het binnenland tezamen, een overschot bijna even groot als zich in 1931 voorgedaan had, toen de cijfers bedroegen resp. 50 miljoen KG. en 36 miljoen KG.

Van *Borneo* werden verkocht 4456 pakken tot circa 85½ cents per $\frac{1}{2}$ KG. tegen 4401 pakken verkocht tot circa 161 cents per $\frac{1}{2}$ KG. het jaar tevoren.

De uitval dezer tabak was slechts middelmatig,

veelal wat broeiig, terwijl de kleuren (meest rood-bruin-bont) bijna in alle partijen te wenschen overlieten.

Wat *Noord-Amerikaansche vatentabak* betreft zoo liep de aanvoer van *Kentucky* en *bruine Virginie* eenigszins terug. Van *Burley* werd in het begin van het jaar een en ander aangevoerd; de prijzen voor deze soort, welke aanvankelijk abnormaal laag beloofden te worden, trokken in Amerika reeds in het begin van het jaar wat aan, terwijl de tabak al spoedig bleek niet zoo geschikt voor de Hollandsche markt te zijn als de eerste aanvoeren hadden doen verwachten. De zaken in deze soort zijn dan ook tenslotte beperkt gebleven.

De 1931-er oogst van *gele Virginie* viel zeer goed uit, terwijl de prijzen daarvan bepaald laag waren. Van dezen oogst zijn dan ook vrij groote quantums in Nederland geïmporteerd. De 1932-er oogst, welke in het najaar aan de markt kwam, viel veel minder goed uit, terwijl de markt in Amerika beduidend hooger daarvoor geopend is, zoodat voor het oogenblik zaken daarin vrijwel tot stilstand zijn gekomen.

Van *Maryland*, welke soort voor de Nederlandsche industrie nog slechts een zeer bescheiden rol speelt, werd iets meer aangevoerd dan in 1931.

De aanvoeren van *Zuid-Amerikaansche tabak* bleven bij die van het vorige jaar sterk ten achter.

Van *Havana* werden aangevoerd circa 2 miljoen KG. tegen 3½ miljoen KG. het jaar tevoren. De afzet dezer tabak bleef, hoewel de prijzen niet hoog waren, het geheele jaar sleepende.

Ook van *Braziel* daalden de aanvoeren met 50 pCt., namelijk van circa 10 miljoen KG. tot circa 5 miljoen KG. In den aanvang van het jaar was deze tabak, niettegenstaande de ongekend lage prijsbasis, slechts met groote moeite te plaatsen. In het najaar is hierin echter, tengevolge van de ongunstige berichten omtrent den nieuwen oogst, verandering gekomen, en werd een groot deel van de voorraden tot stijgende prijzen uit de markt genomen.

Van *Rio Grande* en *Paraguay* werden in den loop van het jaar geregeld partijen aangevoerd; de uitval van beide soorten stond echter achter bij dien van den vorigen oogst, terwijl de belangstelling voor al deze bijsoorten tengevolge der lage Java-prijzen beduidend geringer was dan de laatste jaren het geval geweest is.

Ditzelfde geldt voor de diverse andere soorten, zooals *Britsch-Indisch, China* en *Manila*, waarvan slechts op beperkte schaal een en ander werd aangevoerd.

Van *Oriëntaalsch* daarentegen waren de aanvoeren met ruim 10 miljoen KG. weder wat grooter dan het jaar tevoren.

De aanvoeren in 1932 bedroegen circa 100 miljoen KG. tegen circa 109 miljoen KG. in 1931.

Zij waren verdeeld als volgt:

Sumatra en Java:

Aanvoer in 1932 circa 70 miljoen KG.

" " 1931 " 70 " "

Noord-Amerikaansch:

Aanvoer in 1932 circa 9 miljoen KG.

" " 1931 " 11 " "

Zuid-Amerikaansch:

Aanvoer in 1932 circa 10 miljoen KG.

" " 1931 " 18 " "

Grieksch en Turksch:

Aanvoer in 1932 circa 10 miljoen KG.

" " 1931 " 8 " "

Diversen (*Britsch-Indisch, Chineesch, Algiersch, Manila, etc.*):

Aanvoer in 1932 circa 1 miljoen KG.

" " 1931 " 2 " "

M.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.**LANCASHIRE EN BRITSCHE-INDIË.**

Prof. Dr. P. Geyl te Londen schrijft ons:

De Manchestersche Kamer van Koophandel heeft onlangs in haar rapport over 1932 sombere tonen doen hooren over de resultaten van Ottawa, voor zooveel Lancashire betreft. In het algemeen gesproken verwijt de Kamer de regeering, dat zij met zichzelf nog niet in het reine schijnt te zijn omtrent de handelspolitiek, die ten aanzien van de buitenwereld gevolgd moet worden. Voor zoover er aanwijzingen omtrent de bedoelingen der regeering zijn, meent de Kamer, zou men, eruit besluiten, dat zij een stipte uitvoering van de meest-begunstigde-natie-clausule zal nastreven. — Dat is uit de houding van Engeland tegenover de Nederlandsch-Belgische overeenkomst van Ouchy inderdaad duidelijk gebleken! — De heeren van Manchester vinden (terecht mijns inziens!), dat zulk een politiek onverenigbaar is met die van Ottawa; maar bovendien, gelijk gezegd, spreken zij ernstigen twijfel uit, of die politiek voor Lancashire wel iets opgeleverd heeft. Op den duur in ieder geval, meenen zij, zal Ottawa beoordeeld moeten worden naar de vraag of het tot wezenlijke wederkeerigheid geleid heeft.

In Lancashire is natuurlijk de textielnijverheid nummer één, en daarmee is het door het verlies van overzeesche markten al lang droevig gesteld. Noch in Canada noch in Indië zijn voor den textielinvoer concessies verkregen. In beide landen heeft zich daar de opkomende inheemsche industrie tegen weten te verzetten. Vooral de beschermende rechten, die in Indië bestaan, worden door de Lancashiresche textielabrikanten met leede oogen aangezien. Kort geleden is er een Cotton Trade League opgericht, die den ondergang van het bedrijf wil trachten te voorkomen door de Indische markt te herwinnen en er is geen twijfel aan, of bij de oprichters en leiders zit de gedachte voor, dat hiertoe het politieke middel dienst moet doen, d.w.z. dat van Engeland pressie moet uitgaan om de Indische regeering tot het verlagen der invoerrechten te bewegen.

In de *Manchester Guardian* verscheen onlangs een artikel van Robert W. Brock, gewezen hoofdredacteur van het Calcuttasche blad *Capital*, waarin tegen dergelijke pogingen gewaarschuwd werd. De Engelsche regeering heeft aan de Indische regeering onbeperkte bevoegdheid afgestaan om tezamen met de Indische Wetgevende Vergadering 's lands fiscaal systeem te regelen. Het is uitgesloten, dat zij daarop thans, aan den vooravond van den overgang tot een zelfbesturende Indische federatie, zou terugkomen. Zelfs al zou de Indische regeering ertoe te krijgen zijn om van haar bevoegdheid gebruik te maken tot het voorstellen van een verlaging der invoerrechten, het is uitgesloten, dat de Wetgevende Vergadering daartoe zou meewerken; geen enkele Indische partij zal ervoor te vinden zijn om de ontwikkeling van de eigen Indische nijverheid op eenigerlei wijze te belemmeren. — De League, aldus betoogt Mr. Brock, kan geen goed doen, als zij niet begint met die onomstootelijke feiten aan te nemen.

Hij heeft echter tevens constructieve voorstellen. De grond van de ellende, die Indië's verbruik van Lancashiresche katoenen goederen zoo katastrophaal heeft doen verminderen, is niet de concurrentie van de inheemsche of van de Japansche industrie, maar de verarming van Indië als gevolg van de prijsdaling in haar eigen uitvoerproducten: landbouwproducten. Japan staat er beter voor, omdat het meer Indische katoen als grondstof betreft. Als Lancashire zijn Indische afnemers in staat wil stellen méér te koopen, laat het dan, aldus Mr. Brock, meer Indische katoen gebruiken. Er zouden groote technische, zoowel als economische bezwaren te overwinnen zijn, vóór een noemenswaard deel van de Amerikaansche katoen, die de Engelsche industrie thans hoofdzakelijk gebruikt, door Indische vervangen kan worden, maar Mr. Brock meent, dat overleg tusschen de Indische

producenten en de Engelsche fabrikanten mogelijk zijn zou en vruchten kon afwerpen.

Het is te vreezen, dat de nieuwe League haar krachten niettemin aan uitzichtlooze politieke agitatie zal verspillen. De *Manchester Guardian* publiceert vanochtend een antwoord van een bekend Manchestersch fabrikant, die toch niet kan nalaten te klagen en te dreigen. Zwak toegeven aan de Indische extremisten; invoerrechten ten bate van 350.000 menschen in de Indische nijverheid betrokken, maar waaraan 350.000.000 in duurdere prijzen van katoenen goederen moeten meebetalen; duizenden in het Noorden van Engeland die de zaak van Indië's vrijheid den rug zouden toedraaien, als die slechts tot bevoordeeling van een klik en tot benadeeling van de Engelsche industrie gebruikt wordt. . . .

Aan zulk geredeneer kan men een zekere logica niet ontzeggen. Maar waar het op aankomt, is de vraag of het met mogelijkheid indruk kan maken op Indiërs, gematigd of extremist, want de Indiërs hebben reeds nu, door de overdracht van de fiscale macht, de zaak in eigen handen. En dan weet men immers van tevoren, dat de Indiërs slechts voor het protectionistisch argument toegankelijk zijn. De vrijhandelstheorie moge economisch nog zoo juist zijn, de groote overzeesche gebieden willen niet langer uitsluitend agricultuureel blijven — nu minder dan ooit, nu het den landbouw overal zoo slecht gaat — en voor den opbouw van hun industrieën kunnen zij niet buiten bescherming. Dat is in Canada niet anders dan in Indië, en de tijd dat men van Engeland uit een fiscale politiek aan de dominions of aan Indië zou kunnen voorschrijven, is voorbij. Kan het zelfs nog in een kroonkolonie? Toen Sir Philip Cunliffe-Lister, de minister van koloniën, onlangs te Manchester was, zond de Cotton Trade League dadelijk een deputatie om hem op te wachten. De heeren zetten den noodtoestand van de textielnijverheid uiteen en voerden als voorbeeld den invoer in Kenya aan. Van de 31.650.000 yards van Januari tot September 1932 in die kolonie ingevoerd, kwamen er slechts 4.350.000 uit Engeland en 21.009.000 uit Japan. De bespreking over wat daartegen te doen zal zijn, werd met gesloten deuren gevoerd, maar ik betwijfel of Sir Philip de klagers veel troostrijks heeft kunnen zeggen.

AAANTEKENINGEN.**De Nederlandsche kapitaalmarkt in 1932.**

De invloed van de crisis heeft zich in het afgelopen jaar ook op de kapitaalmarkt ten opzichte van 1931 in verscherpte mate doen gevoelen. Dit blijkt in de eerste plaats uit het zeer geringe bedrag, dat de aandeelenemissies vertegenwoordigden, t.w. nog niet een half procent van het totaal bedrag aan nieuw opgenomen kapitaal. Verder uit den sterk gedaalden kapitaalexport van ons land. Terwijl in 1931 nog 14 landen een beroep op onze kapitaalmarkt deden, bleef dit aantal in 1932 tot 4 beperkt (Ned.-Indië, Frankrijk, België en Luxemburg).

De kapitaalmarkt toonde echter in zooverre een beter beeld, dat het bedrag aan nieuw opgenomen kapitaal meer dan f 100 miljoen groter was dan in 1931. Daarentegen is het bedrag aan conversies in het afgelopen jaar bijna f 200 miljoen geringer dan in 1931¹⁾. Dit is een gevolg van de gestegen kapitaalrente na den val van het Engelsche Pond. Eerst in de tweede helft van 1932 weer begon de rente weder aanzienlijk te dalen.

Het bedrag aan nieuw opgenomen kapitaal kwam bijna geheel ten goede aan de Overheid, die van de f 439 miljoen bijna f 400 miljoen absorbeerde. Van deze f 400 miljoen kwam bijna f 300 miljoen voor rekening van den Staat. Het door den Nederlandschen Staat opgenomen kapitaal bedroeg ruim f 185 miljoen, na aftrek van f 251 miljoen voor conversie, terwijl Nederlandsch-Indië f 103,5 miljoen opnam.

¹⁾ Zie voor een vergelijking met vroegere jaren de tabel onderaan de volgende bladzijde.

De Nederlandsche Gemeenten en Provincies namen in totaal f 108 millioen op. Wegens den gestegen rentevoet vonden hier geen conversieleeningen plaats. Alleen de eenige buitenlandse gemeenteleening (Parijs voor f 27.8 millioen) betrof een conversie.

Hieronder laten wij een verdeling van de emissies naar de verschillende hoofdgroepen volgen.

	Jaartotaal Aandeelen		Oblig. en andere vaste rentebedr.
	f	f	f
Staatsleeningen ¹⁾	291.623.725	—	291.623.725
Prov. en Gem. Leeningen ²⁾	108.105.692	—	108.105.692
Bank- en Credietinst.	9.175.000	275.000	8.900.000
Industrieële Ondern.	700.000	—	700.000
Electr., Gas-, Tel., Telegr.- en Waterl. Mijen	6.747.500	—	6.747.500
Tabaks-Ondern.	800.000	—	800.000
Diversen ³⁾	3.557.500	450.000	3.107.500
Spoorweg-mijen	14.625.000	—	14.625.000
Kerkelijke Leeningen	3.944.120	—	3.944.120
	439.278.537	725.000	438.553.537

¹⁾ Exclusief schatkistbilj. en -promessen, waarvan in 1932 f 32.396.000 (nom.) meer werden uitgegeven dan afgelost; en exclusief conversie f 250.683.300 (nom.)

²⁾ " " " 28.000.000 "

³⁾ " " " 1.000.000 "

Nederland:

Staatsleeningen ¹⁾	185.193.700	—	185.193.700
Prov. en Gem. Leeningen	108.105.692	—	108.105.692
Bank- en Credietinst.	9.175.000	275.000	8.900.000
Industrieële Ondern.	700.000	—	700.000
Electr., Gas-, Tel., Telegr.- en Waterl. Mijen	997.500	—	997.500
Diversen ²⁾	2.875.000	450.000	2.425.000
Kerkelijke Leeningen	3.944.120	—	3.944.120
	310.991.012	725.000	310.266.012

¹⁾ Excl. conv. f 250.683.300 (nom.) ²⁾ Id. f 1.000.000 (nom.)

Ned.-Indië:

Staatsleeningen	103.550.025	—	103.550.025
Tabaks-Ondernemingen	800.000	—	800.000
	104.350.025	—	104.350.025

België:

Electr., Gas-, Tel., Telegr.- en Waterl. Mijen	5.750.000	—	5.750.000
Diversen	682.500	—	682.500
	6.432.500	—	6.432.500

Frankrijk:

Prov. en Gem. Leeningen ¹⁾	—	—	—
Spoorweg Mijen	14.625.000	—	14.625.000
	14.625.000	—	14.625.000

¹⁾ Excl. conversie f 28.000.000 (nom.)

Luxemburg:

Staatsleeningen	2.880.000	—	2.880.000
---------------------------	-----------	---	-----------

Onder de gemeenten, welke in 1932 leeningen emiteerden, nam Amsterdam de eerste plaats in (ruim f 30

millioen), gevolgd door Den Haag (f 15 millioen). Rotterdam was wegens zijn slechte financiële positie niet in staat op de kapitaalmarkt te verschijnen. Voor deze gemeente trad de regeering als credietgeefster op.

Als gevolg van de ongunstige vooruitzichten van het bedrijfsleven en den lagen rentestand vond in het afgelopen jaar tot driemaal toe de aankondiging van een vervroegde aflossing van obligaties plaats. Dit geschiedde door Philips, die de converteerbare obligaties met een looptijd van 25 jaar, (in 1930 uitgegeven) tegen 101½ pCt. inkocht, door de H.V.A., welke de 5 pCt. leeningen 1916 en 1918, groot resp. f 2.640.000 en f 3.300.000 aflosbaar stelde en door de St. Mij. „Nederland”, welke de aflossing aankondigde van de 4 pCt. leeningen 1911 en 1912, waarvan nog resp. f 465.000 en f 1.140.000 uitstond.

BOEKAANKONDIGINGEN.

Gemeenteschulden door Dr. R. E. Berends met een voorwoord van Prof. Dr. G. A. van Poelje (Arnhem 1933, G. W. van der Wiel & Co. Prijs f 2.90).

Ondanks het feit, dat het vraagstuk van de leeningspolitiek van de groote gemeenten in de laatste jaren in het centrum van de belangstelling staat, is er tot dusverre nog slechts weinig detailonderzoek op dit gebied verricht. Het boek van Dr. Berends is daarom als een welkome aanvulling van de literatuur over gemeentefinanciën te beschouwen. Het eerste gedeelte bevat algemeene beschouwingen over de leeningspolitiek van Staat en Gemeenten, een onderwerp, dat eenige jaren geleden uitvoerig in deze kolommen is besproken. De schrijver heeft hetzelfde uitgangspunt als Prof. Dr. A. van Gijn (consequente toepassing van de agio-theorie van Von Böhm Bawerk op de leeningsleer), maar wil bij de praktische toepassing niet zoover gaan als deze. Daarentegen bestrijdt Dr. Berends op enkele punten de meening van Mr. Van Doorninck (alleen leenen voor rendabele werken), die de lezers van dit blad voldoende bekend is.

In het tweede gedeelte van deze studie wordt de ontwikkeling van de Rotterdamsche gemeenteschuld tot den wereldoorlog besproken. Uit een vergelijking van de vermogenspositie der Gemeente Rotterdam in 1856 en 1913, blijkt een toenemend batig saldo, waarbij de steun van de gemeentebedrijven voor gemeentefinanciën duidelijk naar voren komt.

Het zou gewenscht zijn, indien op basis van deze studie een onderzoek werd ingesteld naar de oorlogs- en na-oorlogsche periode. Hoewel Prof. Van Poelje in het voorwoord schrijft, dat de laatste periode nog niet als afgesloten kan worden beschouwd, zou een dergelijk onderzoek toch in hooge mate verhelderend kunnen werken. Men krijgt bij kennisname van de verschillende polemieken den indruk, dat bij gebrek aan *geordend* feitenmateriaal, maar al te vaak langs elkaar heen wordt gepraat.

Emissies in millioenen Guldens.

	Totaal (Nieuw kap. + Convers.)	Nieuw kapitaal	Conversies	Nederl. en Koloniën		Buitenland		Aandeelen		Obligatiën	
				Totaal	In % van tot. nieuw kapitaal	Totaal	In % van tot. nieuw kapitaal	Totaal	In % van tot. nieuw kapitaal	Totaal	In % van tot. nieuw kapitaal
1925	516	297	219	175	59	122	41	64	22	233	78
1926	899	470	429	196	42	274	58	73	16	397	84
1927	540	494	46	158	32	336	68	93	19	401	81
1928	715	667	48	364	55	303	45	338	51	329	49
1929	544	460	94	327	71	133	29	287	62	173	38
1930	662	598	64	349	58	249	42	29	5	569	95
1931	807	336	474	292	88	41	12	11	3	322	97
1932	719	439	280	415	95	24	5	0.7	0.2	438.5	99.8

MAANDCIJFERS.

OVERZICHT DER OPBRENGSTEN VAN HET STAATSBEDRIJF DER P.T.T.

DECEMBER 1932.

Omschrijving	Werkelijke opbrengst Dec. 1932	Meer of minder dan	
		Dec. 1931	Begroting
Posterijen	f 4.068.450	- f 309.617	- f 514.250
Telegrafie	" 366.529	- " 64.576	- " 59.931
Telefonie	" 1.941.935	- " 73.323	- " 167.095
Postchèque- en Girodienst	" 892.534	- " 4.612	+ " 66.134
Totalen	f 7.269.448	- f 452.128	- f 675.142

GIRO-OMZET BIJ DE NEDERLANDSCHE BANK.

	December 1932.		December 1931.	
	Posten	Bedrag	Posten	Bedrag
Rek.houders Door H.-bank plaatselijk	46.075	f 1.352.187.000	49.770	f 1.680.169.000
Voldoening Rijksbelast.	32.891	" 1.101.907.000	35.548	" 1.336.106.000
	1.256	" 10.660.000	1.309	" 14.586.000

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

GELDKOERSEN.

OPEN MARKT.

	1933				1932	1931	1914
	4 Feb.	30 Jan./4 Feb.	23/28 Jan.	16/21 Jan.	1/6 Feb.	2/7 Feb.	20/24 Juli
<i>Amsterdam</i> Partic.disc. Prolong.	1/4-1/2 1	1/4-1/2 1	1/4-1/2 1	1/4-1/2 1	2-3/8 2-1/2	1 1/8-1/4 1-1/4	3 1/8-3/16 2 1/4-3/4
<i>Londen</i> Daggeld... Partic.disc.	1/2-1 3/4-13/16	1/2-1 8/4-13/16	1/2-1 3/4-7/8	1/2-1 13/16-15/16	2 1/2-5 4 1/8-5 1/2	1 3/4-3 2 1/16-1 1/2	1 3/4-2 4 1/4-3/4
<i>Berlijn</i> Daggeld... Maandgeld Part. disc. Waren- wchsel.	4 3/8-5 1/2 4 1/4-5 3/4 3 7/8	4 3/8-5 3/4 4 1/4-5 3/4 3 7/8	4 1/8-5 1/2 4 1/4-5 3/4 3 7/8	4 1/4-5 1/4 4 1/4-5 3/4 3 7/8	7 1/4-8 1/2 7-9 6 3/4-7 1/8	5-8 — 4 7/8	— — 2 1/8-1/2
<i>New York</i> Daggeld 1) Partic.disc.	1-1/4 3/8	1-1/4 3/8	1 1/4-1/2 3/8-1/2	1 1/4-3/4 1/2	2 1/2-3/4 3	1 1/2-3/4 1 1/2-1/8	1 3/4-2 1/2 —

1) Koers van 3 Febr. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
31 Jan. 1933	2.48 13/16	8.44 1/2	59.10	9.71 1/2	34.61	100
1 Febr. 1933	2.48 13/16	8.45 1/2	59.13 1/2	9.71	34.61	100 1/4
2 " 1933	2.48 3/4	8.44 1/2	59.08	9.71 1/2	34.61	100 1/4
3 " 1933	2.48 13/16	8.45 1/2	59.10 1/2	9.71 1/2	34.61	100 1/4
4 " 1933	2.48 3/4	8.46	59.11	9.71 1/2	34.61	100 1/4
6 " 1933	2.48 3/4	8.54 1/4	59.12 1/2	9.72	34.64	100 1/4
Laagste d.w.1)	2.48 6/8	8.42	59.05	9.70 1/2	34.55	99 1/2
Hoogste d.w.1)	2.48 9/8	8.56 1/4	59.17 1/2	9.72 1/2	34.67 1/2	100 1/2
30 Jan. 1933	2.48 13/16	8.43 1/2	59.07 1/2	9.71 1/2	34.60	100
23 Jan. 1933	2.48 13/16	8.36 1/2	59.18	9.71 1/2	34.51 1/2	100
Muntpariteit	2.48 7/8	12.10 7/1	59.26 3/4	9.74 7/8	34.59 2/2	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
31 Jan. 1933	48.12	—	7.37	1.48	12.71 1/2	20.40
1 Febr. 1933	48.11 1/2	—	7.38	1.48	12.71 1/2	20.40
2 " 1933	48.10	—	7.38	1.48	12.71 3/4	20.40
3 " 1933	48.08 1/2	—	7.38	1.48	12.72	20.40
4 " 1933	48.02	—	7.38	1.48	—	—
6 " 1933	48.01	—	7.38	1.48	12.73	20.40
Laagste d.w.1)	47.95	—	7.35	1.42 1/2	12.65	20.30
Hoogste d.w.1)	48.15	35.25	7.40	1.52 1/2	12.77 1/2	20.50
30 Jan. 1933	48.12	—	7.38	1.48	12.73	20.40
23 Jan. 1933	48.07 1/2	—	7.38	1.48	12.74	20.36 1/2
Muntpariteit	48.1 1/2	35.007	7.37 1/2	1.488	13.094	48.52

Data	Stockholm *)	Kopen- hagen *)	Oslo *)	Hel- sing- fors 1)	Buenos- Aires 1)	Mon- treal 1)
31 Jan. 1933	45.90	38.—	43.25	3.74	65	2.12
1 Febr. 1933	45.90	37.85	43.30	3.74	65	2.04
2 " 1933	45.85	37.85	43.30	3.74	65	2.08
3 " 1933	45.90	37.80	43.30	3.74	65	2.08
4 " 1933	45.80	37.85	43.30	3.74	65	2.09
6 " 1933	45.95	38.15	43.75	3.74	65	2.09
Laagste d.w.1)	45.50	37.40	43.—	3.67 1/2	—	2.—
Hoogste d.w.1)	46.25	38.30	44.10	3.80	65	2.14
30 Jan. 1933	46.—	40.25	43.20	3.39 1/2	65	2.13
23 Jan. 1933	45.60	42.10	42.90	3.70	—	2.17 1/2
Muntpariteit	66.671	66.671	66.671	6.266	95 3/4	2.4878

*) Noteering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave. Laatstbekende noteeringen te Amsterdam en Rotterdam op 6 Febr. 1933 voor telegrafische uitbetaling op:

	Gulden per	Pari	Koers	Bank- disco- nto
<i>Europa.</i>				
Londen *)	£	12.10 8	8.54 1/2	2
Berlijn *)	100 Mark	59.26	59.12 1/2	4
Parijs *)	100 Franc	9.74 7	9.72	2 1/2
Brussel *)	100 Belga	34.59	34.64	3 1/2
Luxemburg	100 Franc	—	6.93	—
Zürich *)	100 "	48.—	48.01	2
Praag	100 Kronen	—	7.36 3/4	3 1/2
Weenen *)	100 Schilling	35.—	35.10	6
Boedapest	100 Pengö	43.51	43.50	4 1/2
Boekarest	100 Lei	1.4880	1.48	7
Sofia	100 Leva	1.79 7	1.80	8 1/2
Belgrado	100 Dinar	4.379	3.60	7 1/2
Istanbul	Turksch £	10.93	1.17 1/2	—
Athene	100 Drachme	3.23	1.42	9
Milaan	100 Lira	13.09	12.73	4
Madrid	100 Peseta	48.—	20.40	6
Lissabon	Escudo	2.68 1/2	0.079	6 1/2
Kopenhagen *)	100 Kronen	66.67	38.15	3 1/2
Oslo *)	100 "	66.67	43.75	4
Stockholm *)	100 "	66.67	45.95	3 1/2
Reickjavick	100 IJsl. Kr.	66.67	38.30	—
Warschau	100 Zloty	27.91	28.—	6
Kovno (Litauen)	100 Lita	24.88	24.90	7
Riga (Letland)	100 Lat	48.—	48.25	5 1/2-6
Reval (Estland)	100 Estl. Kr.	66.67	66.75	5 1/2
Helsingfors	100 Finnmrk.	6.26 1/2	3.76	6
Moskou	Tjerwonets (10 Roebel)	12.80	12.80	—
Danzig	100 Gulden	48.42	48.40	4
<i>Amerika.</i>				
New-York *)	\$	2.48 7/8	2.48 3/4	2 1/2
Montreal	Canad. \$	2.48 7/8	2.09	—
Mexico	Mex. Dollar	1.24	0.75	—
Buenos Aires	Peso (papier)	1.0568 1	0.64 1/2	—
La Paz (Bolivia) 2)	Boliviano	0.9080	—	—
Rio de Janeiro	Milreis (pap.)	0.8075 2	0.19 1/2	—
Valparaiso	Peso (papier)	0.30	0.15	6-7
Bogota (Columbia) 3)	Peso	2.42	2.37	—
Quito (Ecuador)	Sucre	0.49 8	—	—
Lima (Peru)	Sol	0.69 7	0.45	—
Montevideo (Urug.)	Peso	2.5725	1.19	—
Caracas (Venezuela)	Bolivar	4.4795	37.70	—
Paramaribo	Gulden	1.—	0.99 3/4	—
San José (C. Rica)	Colon	—	—	—
Guatemala	Quetzal	2.48 3/4	—	—
Willemstad (Curag.)	Gulden	1.—	1.01	—
Managua (Nicar.) 3)	Cordoba	2.48 3/4	—	—
San Salvador 2)	Colon	1.2440	1.—	—
<i>Azië.</i>				
Calcutta	Rupee	0.91	0.64 3/4	4
Batavia	Gulden I.G.	100	100 3/8	4 1/2
Kobe	Yen	1.24	0.50	4.38
Hongkong	Dollar	—	0.56	—
Shanghai	Taël	—	0.72	—
Singapore	Straits Doll.	1.4125	0.99 1/4	—
Manilla	Phil. Peso	1.24	1.26	—
Teheran 4) (Perzië)	Pahlavi	—	8.25	—
Bangkok	Baht	—	0.79 1/2	—
<i>Afrika.</i>				
Kaapstad	£	12.10 3/4	8.59	5
Alexandrië	Egypt. £	12.42	8.76	—
<i>Australië.</i>				
Melbourne, Sidney en Brisbane	£	12.10 3/4	6.83	—
Nieuw Zeeland	£	12.10 3/4	6.83	—

1) Goudpeso. 2) Milreis Goud. *) Not. te A/dam. Ov. not. part. opg. 3) Zichtkoers. 4) Munteenheid = Rial (= een Kran).

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
31 Jan. 1933	3,39 ¹ / ₁₀	3,90 ¹ / ₂	23,76 ¹ / ₂	40,19
1 Febr. 1933	3,38 ⁷ / ₈	3,90 ¹ / ₂	23,76 ¹ / ₂	40,20 ¹ / ₂
2 " 1933	3,39 ¹ / ₈	3,90 ¹ / ₂	23,77	40,20 ¹ / ₂
3 " 1933	3,39 ³ / ₈	3,90 ⁷ / ₁₀	23,77 ¹ / ₂	40,19 ¹ / ₂
4 " 1933	3,40	3,90 ⁷ / ₁₀	23,78	40,20
6 " 1933	3,43 ⁹ / ₁₀	3,90 ⁹ / ₁₀	23,78	40,20
8 Febr. 1932	3,45 ¹ / ₂	3,93 ¹ / ₂	23,74 ¹ / ₂	40,30
Muntpariteit	4,86	3,90 ⁹ / ₈	23,81 ¹ / ₂	40 ¹ / ₁₆

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	21 Jan. 1933	28 Jan. 1933	30 Jan. 1933 Laagste	4 Febr. 1933 Hoogste	4 Febr. 1933
Alexandrië..	Piastr. p. £	97 ¹ / ₂	97 ¹ / ₂	97 ¹ / ₈	97 ¹ / ₈	97 ¹ / ₂
Athene	Dr. p. £	602 ¹ / ₂	600	580	620	600
Bangkok....	Sh. p. tical	1/10 ⁵ / ₈	1/10 ⁵ / ₈	1/10 ⁵ / ₈	1/10 ⁵ / ₈	1/10 ⁵ / ₈
Budapest ...	Pen. p. £	19	19 ¹ / ₂	18 ¹ / ₂	20 ¹ / ₂	19 ¹ / ₂
Buenos Aires	d. p. \$	42 ¹ / ₂	42	41 ¹ / ₂	42 ¹ / ₂	41 ¹ / ₂
Calcutta....	Sh. p. rup.	1/6 ⁵ / ₃₂	1/6 ⁵ / ₃₂	1/6 ¹ / ₁₆	1/6 ⁵ / ₁₆	1/6 ⁵ / ₃₂
Constantin..	Piastr. p. £	700	705	705	705	705
Hongkong ..	Sh. p. \$	1/3 ⁵ / ₈	1/3 ⁵ / ₈	1/3 ¹ / ₂	1/3 ⁷ / ₈	1/3 ¹ / ₂
Kobe	Sh. p. yen	1/2 ⁷ / ₈	1/2 ⁷ / ₈	1/2 ¹ / ₂	1/3	1/2 ¹ / ₂
Lissabon....	Escu. p. £	110	110	109 ¹ / ₂	110 ¹ / ₂	109
Mexico	\$ per £	10.75	11.50	11.75	11.75	11.50
Montevideo .	d. per £	34	34	33	35	34
Montreal ...	\$ per £	3.83 ³ / ₄	3.95 ¹ / ₂	3.96	4.20	4.04
Riod. Janeiro	d. per Mil.	5 ¹ / ₈	5 ¹ / ₈	5 ¹ / ₈	5 ¹ / ₈	5 ¹ / ₈
Shanghai ...	Sh. p. tael	1/8 ¹ / ₁₀	1/8 ¹ / ₈	1/7 ⁷ / ₈	1/8 ¹ / ₂	1/8 ¹ / ₁₀
Singapore ..	id. p. \$	2/32 ⁷ / ₃₂	2/32 ⁷ / ₃₂	2/3 ¹ / ₂	2/3 ¹ / ₁₀	2/32 ⁷ / ₃₂
Valparaiso ¹⁾	\$ per £	—	—	—	—	—
Warschau ..	Zl. p. £	29 ⁷ / ₈	30 ¹ / ₂	30	30 ¹ / ₂	30 ¹ / ₂

¹⁾ 90 dg.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS ³⁾

	Londen ¹⁾	N.York ²⁾		Londen
31 Jan. 1933..	17 ¹ / ₁₀	25 ⁷ / ₈	31 Jan. 1933....	121/3 ¹ / ₂
1 Febr. 1933..	17	25 ⁷ / ₈	1 Febr. 1933....	121/2 ¹ / ₂
2 " 1933..	16 ⁷ / ₈	25 ¹ / ₂	2 " 1933....	121/3 ¹ / ₂
3 " 1933..	16 ⁷ / ₈	25 ¹ / ₂	3 " 1933....	121/3
4 " 1933..	16 ¹ / ₁₀	25 ⁷ / ₈	4 " 1933....	121/1
6 " 1933..	16 ¹ / ₁₀	25 ⁷ / ₈	6 " 1933....	119/9
8 Febr. 1932..	19 ¹ / ₂	29 ⁵ / ₈	8 Febr. 1932....	120/1
27 Juli 1914..	24 ¹ / ₁₀	59	27 Juli 1914....	84/10 ¹ / ₂

¹⁾ in pence p. oz. stand. ²⁾ Foreign silver in \$c. p. oz. fine. ³⁾ in sh. p. oz. fine

STAND VAN 's RIJKS KAS

Vorderingen.	23 Jan. 1933	31 Jan. 1933
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederlandsche Bank.....	f 48.227.350,83	f 42.654.225,26
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten Voorschotten op ult. December 1932 aan de gem. verst. op v. haar d. de Rijksadm. te heffen gem. ink. bel. en opc. op de Rijksink. bel.	" 3.170.259,97	" 3.170.259,97
Voorschotten aan Ned.-Indië.....	" 238.491.372,21	" 243.029.295,58
Id. aan Suriname.....	" 13.307.433,78	" 13.459.633,78
Id. aan Curaçao.....	" 6.925.654,72	" 6.978.895,25
Kasvord. weg. credietverst. afh. buitenl. Saldo der postrek. v. Rijkscomptabelen Vord. op het Alg. Burg. Pensioenfonds ¹⁾ Id. op andere Staatsbedrijven ¹⁾	" 99.623.392,46	" 98.801.042,32
Verstr. t. laste der Rijksbegr. kasgeldeningen aan gemeenten (saldo)....	" 18.956.302,79	" 21.248.414,33
Verplichtingen.		
Voorshot door de Ned. Bank ing. art. 16 van haar octrooi verstrekt	—	—
Schuld a/d Bank v. Ned. Gemeenten ..	—	—
Schatkistbiljetten in omloop.....	f 342.432.000,—	f 342.432.000,—
Schatkistpromessen in omloop.....	" 105.570.000,—	" 105.570.000,—
Zilverbons in omloop.....	" 1.622.318,50	" 1.616.537,50
Schuld op ultimo December 1932 a/d gemeenten, wegens aan haar uit te keeren hoofdsom der pers. belasting, aand. in de hoofds. der grondbel. en der gem. fondsbel., alsmede opc. op die belastingen en op de vermogensbelasting.....	" 516.995,13	" 516.995,13
Schuld aan het Alg. Burg. Pensioenf. ¹⁾ Id. aan het Staatsbedrijf d. P., T. en T. ¹⁾ Id. aan andere Staatsbedrijven ¹⁾	" 61.085.549,53	" 34.011.713,12
Id. aan diverse instellingen ¹⁾	" 104.309.081,87	" 112.162.116,61
Id. aan diverse instellingen ¹⁾	" 126.003,78	" 126.003,78
Id. aan diverse instellingen ¹⁾	" 31.218.135,35	" 66.550.358,67

¹⁾ In regk.-crt. met 's Rijks Schatkist.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

Vorderingen:	30 Jan. 1933	7 Febr. 1933
Betaalmiddelen in 's Lands kas.....	—	—
waaronder Muntbiljetten.....	—	—
Saldo Javasche Bank.....	f 3.529.000,—	f 1.345.000,—
Verplichtingen:		
Voorshot 's Rijks kas e. a. Rijksinstell. Schatkistpromessen	" 239.858.000,—	" 244.319.000,—
Schatkistbiljetten	" 1.900.000,—	" 1.900.000,—
Schatkistbiljetten	" 13.410.000,—	" 13.410.000,—
Muntbiljetten in omloop.....	" 2.103.000,—	" 2.106.000,—
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds. Idem aan de Ned.-Ind. Postspaarbank. Voorshot van de Javasche Bank....	" 702.000,—	" 702.000,—
	" 492.000,—	" 460.000,—

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 6 Februari 1933.

Activa.	
Binnel. Wis- f Hfdbk. f	28.161.556,21
sels, Prom., Bijbkn. "	544.615,67
enz. in disc. Agsch. "	6.019.197,85
Papier o. h. Buitenl. in disconto	f 34.725.369,73
Idem eigen portef. f	73.425.094,—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel. "	—
Beleeningen	f 73.425.094,—
incl. vrsch. Hfdbk. f	24.208.036,47
in rek.-crt. Bijbkn. "	4.969.348,06
op onderp. Agsch. "	42.024.016,17
	f 71.201.400,70
Op Effecten	f 69.913.171,29
Op Goederen en Spec. "	1.288.229,41
	f 71.201.400,70
Voorschotten a. h. Rijk	—
Munt en Muntmateriaal	
Munt, Goud	f 98.199.975,—
Muntmat., Goud ..	929.403.678,77
	f 1.027.603.653,77
Munt, Zilver, enz. "	25.459.737,27
Muntmat., Zilver. "	—
	f 1.053.063.391,04 ¹⁾
Belegging ¹ / ₅ kapitaal, reserves en pensioenfonds	20.045.361,45
Gebouwen en Meub. der Bank.....	5.000.000,—
Diverse rekeningen.....	15.832.391,61
Staat d. Nederl. (Wetv. 27/5/32, S. No. 221) ..	19.331.195,17
	f 1.292.624.203,70
Passiva.	
Kapitaal.....	f 20.000.000,—
Reservefonds.....	3.000.000,—
Bijzondere reserve	5.000.000,—
Pensioenfonds	8.225.518,54
Bankbiljetten in omloop.....	951.138.010,—
Bankassignatiën in omloop	22.686,08
Rek.-Cour. f Het Rijk f	72.513.794,66
saldo's: f Anderen "	228.468.303,18
	f 300.982.097,84
Diverse rekeningen	4.255.891,24
	f 1.292.624.203,70
Beschikbaar metaalsaldo	f 551.834.296,76
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is. "	1.379.585.740,—
¹⁾ Waarvan in het buitenland f	3.020.302,58.
Voornaamste posten in duizenden guldens.	

Data	Goud Munt	Goud Muntmat.	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. Metaal-saldo)	Dek-kings perc.
6 Febr. '33	98.200	929.404	951.138	301.005	551.834	84
31 Jan. '33	98.200	929.309	951.423	308.899	549.517	83
24 " '33	98.201	934.345	930.007	332.753	553.236	83
16 " '33	98.201	934.377	947.317	315.059	552.478	83
9 " '33	98.198	934.397	964.883	295.127	552.875	84
2 " '33	98.198	934.391	991.201	274.536	549.135	83
8 Febr. '32	97.691	763.899	991.700	157.534	428.073	77
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen ²⁾
7 Febr. 1933	34.725	—	71.201	73.425	15.832
31 Jan. 1933	36.697	—	76.690	73.425	15.447
24 " 1933	36.922	—	74.086	73.425	15.358
16 " 1933	38.265	—	73.280	73.286	15.350
9 " 1933	39.016	—	72.526	71.321	15.636
2 " 1933	38.356	—	79.620	71.321	15.940
8 Febr. 1932	71.024	—	90.952	83.771	35.504
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509

¹⁾ Sedert den bankstaat van 4 Jan. 1929 op de basis van ²/₅ metaaldekking. ²⁾ Onder de activa.

SURINAAMSCH-BANK.

Voorname posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Discont.	Div. rekeningen ¹⁾
31 Dec. 1932..	854	1.290	484	789	2.365
24 " 1932..	855	1.093	578	790	2.326
17 " 1932..	857	1.099	603	784	2.327
10 " 1932..	856	1.144	581	784	2.336
2 Jan. 1932..	827	1.352	681	984	632
5 Juli 1914..	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluftp. der activa.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andero opeischb. schulden	Beschikb. metaal- saldo
4 Feb. 1933	157.470		205.280	36.050	60.938
28 Jan. 1933	150.170		201.410	38.030	54.394
21 „ 1933	149.950		201.610	36.430	54.734
7 Jan. 1933	103.862	46.449	208.916	30.497	54.546
31 Dec. 1932	103.854	46.105	204.795	32.176	55.172
24 „ 1932	103.849	46.130	204.060	34.403	54.595
17 „ 1932	103.848	45.657	207.895	32.376	53.396
6 Feb. 1932	112.501	46.961	229.779	28.007	56.348
7 Feb. 1931	118.583	43.886	246.392	38.592	48.476
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842

Data	Wissels. buiten N.-Ind. betaalb.	Dis- conto's	Belee- ningen	Diverse reke- ningen ¹⁾	Dek- kings- percen- tage
4 Feb. 1933	18.510	54.290		25.340	65
28 Jan. 1933	19.860	53.760		29.820	63
21 „ 1933	19.610	53.350		29.270	63
7 Jan. 1933	19.451	8.771	34.971	28.861	63
31 Dec. 1932	19.257	8.778	34.982	27.279	63
24 „ 1932	19.109	8.829	36.034	26.789	63
17 „ 1932	18.958	8.721	36.454	26.563	62
6 Feb. 1932	9.807	9.094	48.279	35.941	62
7 Feb. 1931	33.083	8.811	45.606	34.923	57
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

¹⁾ Sluitpost activa.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities Disc. and Advances	Securities
1 Febr. 1933	127.122	357.310	44.093	11.943	17.191
25 Jan. 1933	124.390	353.238	45.372	11.562	17.296
18 „ 1933	120.571	354.664	40.130	11.819	18.804
11 „ 1933	120.544	358.683	36.110	12.903	17.792
4 „ 1933	120.567	362.559	32.193	45.990	17.862
28 Dec. 1932	120.594	371.193	23.595	18.509	17.738
3 Febr. 1932	121.313	347.666	48.099	13.634	40.120
22 Juli 1914	40.164		29.317		33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dek- kings- perc. ¹⁾
			Bankers	Other Accounts		
1 Febr. '33	89.378	42.245	67.762	35.179	44.812	30 ¹³ / ₁₀
25 Jan. '33	90.602	11.653	103.372	32.476	46.152	31 ⁷ / ₃₂
18 „ '33	96.552	12.116	105.381	32.504	40.907	27 ⁷ / ₃₂
11 „ '33	109.967	12.788	112.921	34.744	36.861	23 ³ / ₃₂
4 „ '33	102.082	12.516	134.120	34.235	32.968	18 ⁷ / ₃₂
28 Dec. '32	102.372	8.865	102.410	33.760	24.401	16 ¹³ / ₁₆
3 Febr. '32	40.701	14.802	77.326	32.845	48.647	38 ²⁹ / ₃₂
22 Juli '14	11.005	14.736		42.185	29.297	52

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitentl.	Wis- sels	Waarv. op het buitentl.	Belee- ningen	Renteloos voorschot v. d. Staat
27 Jan. '33	82.167	1.429	2.940	4.636	1.494	2.537	3.200
20 „ '33	82.306	1.416	2.935	4.101	1.494	2.557	3.200
13 „ '33	82.405	1.406	2.945	4.166	1.523	2.602	3.200
6 „ '33	82.760	1.395	2.943	4.099	1.525	2.614	3.200
29 Jan. '32	71.625	985	8.882	16.479	9.923	2.744	3.200
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver- sen ¹⁾	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort. k.	Parti- culieren
27 Jan. '33	6.680	2.250	83.314	186	2.082	20.475
20 „ '33	6.680	2.240	83.026	334	2.098	19.554
13 „ '33	6.680	2.158	83.591	394	2.104	19.486
6 „ '33	6.802	2.370	84.407	316	2.118	20.073
29 Jan. '32	6.899	2.008	84.723	531	4.191	23.552
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	913

¹⁾ Sluitpost activa.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

7 Februari 1933.

Oogst- en werberichten, die op de statistische positie van tarwe van invloed zouden kunnen zijn, vallen er voor de afgelopen week niet te vermelden. De tarwemarkt behield haar weinig krachtige houding. Klachten over droogte en een ongunstigen stand der wintertarwe blijven er komen uit het Zuidwesten der Ver. Staten, maar deze konden tot op het allerlaatst der week zelfs te Chicago den prijs niet op peil houden. De internationale markt bleef den druk ondervinden van het ruime aanbod uit Canada en Argentinië, en de geringe vraag van het Europeesche vasteland. Australië doet aan den druk op de tarweprijzen slechts in beperkte mate mede, omdat het voortdurend afzet voor zijn tarwe vindt in het Verre Oosten en handhaving dier vraag verwacht. Ook in Europa blijft voor Australische tarwe steeds belangstelling bestaan. De Australische oogst is nu onder gunstige weersomstandigheden gereed gekomen en de opbrengst is ruim, al is dan ook de laatste weken de schatting enigszins verlaagd. Ook de Argentijnsche oogst loopt goed van stapel, maar wegens de onbevredigende Europeesche vraag was tarwe in Argentinië deze week gewoonlijk flauw. Engeland kocht vooral in de eerste helft der week vrij wat tarwe, doch de inkoopten bestonden voornamelijk uit Canadeesche tarwe en Platatarwe werd er veel minder gekocht. Op het vasteland is de kans, dat Frankrijk in dit seizoen evenals in vorige jaren zijn inkoopten aanmerkelijk zal uitbreiden, zeer gering, want men zucht daar nog altijd over de groote voorraden inlandsche tarwe en de invoer van tarwe blijft slechts geoorloofd voor 1 pCt. der behoefte. In Italië dringt de handel aan op verhooging van het voor invoer toegestane percentage, doch voorloopig zonder succes. De wereldverschepingen van tarwe naar Europa blijven ruim, hetgeen trouwens in dezen tijd van het jaar, nu de verschepingen van het Zuidelijk halfrond begonnen zijn, te verwachten was en de naar Europeesche havens onderweg zijnde hoeveelheid is deze week nog iets toegenomen. Zij is vrij wat kleiner dan verleden jaar om dezen tijd, maar bij de slechte vastelandsche vraag ligt daarin allermintst ene hausse-factor.

Tegen het einde der week zijn ook in Engeland de zaken kleiner geworden, hetgeen tot de lustelooze stemming heeft bijgedragen. Op 6 Februari was echter Chicago toch vast, vooral wegens voortdurende klachten over droogte uit het Zuid-Westen der Ver. Staten. Winnipeg volgde de verhooging en in vergelijking met een week tevoren sloot Chicago onveranderd tot $\frac{3}{4}$ dollarcent per 60 lbs. hooger, Winnipeg $\frac{1}{2}$ à $\frac{3}{4}$ cent hooger. De Argentijnsche termijnmarkten daalden 10 à 15 centavos per 100 KG. en op 6 Februari trad daar geen verbetering in.

Rogge blijft zeer stil. In Nederland is de vraag voor de aanwezige voorraden gering.

Maïs ontmoette deze week al evenzeer weinig kooplust. In Nederland heeft de heropening der door ijs gesloten waterwegen nauwelijks verbetering in de belangstelling teweeggebracht en de kleine verschepingen der laatste weken uit Argentinië en de Donauhavens hebben aan de maïsmarkt tot nog toe zoo goed als geen verbetering tengevolge gehad. Op 2 Februari was Argentinië plotseling vast, hetgeen ook in Europa op dien enkelen dag tot wat meer zaken en een begin van prijsverhoging leidde, doch reeds den volgenden dag was de betere stemming verdwenen en daarna zijn voor alle soorten de prijzen weer op of beneden het vroegere prijspeil ingezakt wegens gebrek aan vraag. Goedkoop aanbod uit de Ver. Staten, waar maïs den invloed der flauwere tarwemarkt ondervond, droeg daartoe bij, doch ook in Noord-Amerikaansche maïs bleven de zaken van zeer weinig beteekenis. Op 6 Februari was onder den invloed der vaste tarwemarkt ook maïs in Noord-Amerika wat beter, waarna Chicago in vergelijking met een week tevoren $\frac{3}{8}$ dollarcent per 56 lbs. lager tot onveranderd sloot. Omzet van eenige beteekenis in Platamaïs en Donau-maïs werd eigenlijk slechts nu en dan gemeld uit Engeland, doch in Nederland beperkten de maïszaken zich tot den verkoop van aankomende partijen, die bovendien, aanvankelijk wegens het ijs en later door het uitblijven van verbetering der vraag, slechts moeilijk en ten koste van prijsopofferingen tot stand kwam. De voorraden in de Nederlandse havens zijn dan ook ondanks de ijs-periode niet verminderd. Aanbod van Donau-maïs tot verlaagde prijzen op aflading in de eerstvolgende maanden leidde op 6 Februari tot eenige zaken naar Nederland.

Uit Argentinië komen nog steeds berichten over sprinkhanenschade, doch er wordt daar toch een voldoende oogst verwacht, die met eenig deport wordt aangeboden, en gedurende de afgelopen week is maïs aan de Argentijnsche termijnmarkten 10 à 15 centavos per 100 KG. in prijs ge-

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	29 Jan./4 Feb. 1933	Sedert Jan. 1933	Overeenk. tijdvak 1932	29 Jan./4 Feb. 1933	Sedert 1 Jan. 1933	Overeenk. tijdvak 1932	1933	1932
Tarwe	22.916	103.941	80.210	—	1.510	—	105.451	80.210
Rogge	3.565	26.838	41.312	100	500	355	27.338	41.667
Boekweit	110	4.075	3.443	—	25	—	4.100	3.443
Mais	36.371	120.895	173.218	4.745	37.806	36.725	158.701	209.943
Gerst	4.424	17.366	23.740	—	1.662	2.825	19.028	26.565
Haver	5.725	26.495	12.406	100	447	—	26.942	12.406
Lijnzaad	5.941	23.104	17.538	5.944	35.828	26.169	58.932	43.707
Lijnkoek	2.025	6.518	10.874	—	—	—	6.518	10.874
Tarwemeel	541	3.498	2.604	-10	1.033	1.446	4.531	4.050
Andere meelsoorten	270	3.601	4.813	—	482	2.027	4.083	6.840

daald. Zaken in nieuwe Platamaïs komen, afgezien van enkele transacties in Engeland, elders nauwelijks voor.

Ook voor gerst blijft de markt zeer stil. Uit de voorraden Russische en Donau-gerst te Rotterdam werd deze week slechts zeer weinig verkocht, gedeeltelijk als gevolg van den beginnenden aanvoer van Platagerst van betere kwaliteit. Ook daarvoor echter, evenals deze gerstsoort in meer verwijderde posities, is de vraag teleurstellend.

SUIKER.

De afgelopen week heeft geen nieuwe punten van belang te zien gegeven.

Licht heeft een nieuwe raming van den loopenden Europeeschen oogst gepubliceerd. Met uitzondering van een toename van 75.000 tons voor Frankrijk en een lagere raming voor Spanje van 35.000 tons, zijn de wijzigingen van ondergeschikt belang. Exclusief Rusland, is de totale raming voor Europa thans 5.581.000 tons, tegen een vorige raming van 5.478.000 tons en een productie van den vorigen oogst van 5.999.306 tons. Met een raming voor Rusland van 1.000.000 tons, wordt het totaal 6.581.000 tons, tegenover een vorige raming van 6.478.000 tons en een productie van 7.511.306 tons in 1931/1932. Verwacht wordt echter, dat Rusland niet meer dan 825.000 tons zal produceeren.

Niettegenstaande den teleurstellenden loop der prijzen in New-York, ging er in ruwruiker betrekkelijk veel om en werden gedurende de afgelopen week in totaal 45.000 tons omgezet. De termijnnoteringen ondergingen nage-

noeg geen verandering en de slotnoteringen luiden als volgt: Mrt. 0.67, Mei 0.69, Juli 0.73, Sept. 0.77 en Dec. 0.82, terwijl de laatste notering voor Spot Centr. 2.65 was.

De ontvangsten in de Atlantische havens der Ver. Staten bedroegen deze week 28.000 tons, de versmeltingen 34.000 tons tegen 37.000 tons en de voorraden 118.000 tons tegen 151.200 tons verleden jaar.

De laatste Cuba-statistiek luidt als volgt (in tons):

	1933	1932	1931
Productie	(Raming) 2.000.000	2.602.864	3.122.186
Ontvangsten	—	13.946	57.720
Totaal sedert 1/1/33	—	15.483	80.586
Verscheppingen	19.024	47.252	13.989
Voorraad in afscheephavens	573.321	755.527	871.021

Op de Londensche termijnmarkt ging het een en ander om tot lagere prijzen. De slotnoteringen luiden als volgt: Mrt. Sh. 4/8%, Mei Sh. 5/-, Aug. Sh. 5/3 en Dec. Sh. 5/5%.

Op Java verkocht de N.I.V.A.S. 48.000 tons Supérieur en 9000 ton bruine suiker. Hieronder bevinden zich 26.000 ton Supérieur en 4000 ton bruine suiker, welke betrekking hebben op eerder plaats gehad hebbende voorverkoop uit oogst 1933 door outsiders, die thans bij de N.I.V.A.S. zijn aangesloten.

Te Amsterdam ondergingen de termijnnoteringen nagenoeg geen verandering. De slotnoteringen luiden als volgt: Mrt. f 5.—, Mei f 5/8, Aug. f 5/8 en Dec. f 5/8. De omzet bedroeg 1300 tons.

STATISTISCH OVERZICHT

	GRANEN EN ZADEN					ZUIVEL EN EIEN					MINERALEN			
	TARWE Manitoba No. 2 loco Rotterdam/Amsterdam per 100 K.G.	ROGGE No. 2 Canada loco R'dam/A'dam per 100 K.G.	MAIS La Plata loco R'dam/A'dam per 2000 K.G.	GERST 62/63 K.G. Z. Russische loco Rotterdam/A'dam per 2000 K.G.	LIJNZAAD La Plata loco R'dam/A'dam per 1960 K.G.	BOTER per K.G. Leeuwarder Comm. Notering	KAAS Edammer Alkmaar Fabrieks-kaas kl. m/merk	EIEREN Gem. not. Eiermijn Roermond p. 100 st.	STEENKOLEN Westfaalsche/Hollandsche bunkerkolen, ongezeefd f.o.b. R'dam/A'dam per 1000 K.G.	PETROLEUM Mid. Contin. Crude 33 t/m 33.90 Bè s.g. per barrel				
1925	fl. 17,20	fl. 13,07 ⁵	fl. 231,50	fl. 236,00	fl. 462,50	fl. 2,31	fl. 56,—	fl. 9,18	fl. 10,00	fl. 10,80	fl. 100,0	\$ 1,68	fl. 100,0	
1926	15,90	11,75	174,25	196,75	360,50	1,98	85,7	8,15	8,88	17,90	165,7	1,89	112,5	
1927	14,75	12,47 ⁵	176,00	237,00	362,50	2,03	87,9	8,15	8,88	17,90	165,7	1,89	112,5	
1928	13,47 ⁵	13,15	226,00	228,50	363,00	2,11	91,3	8,15	8,88	17,90	165,7	1,89	112,5	
1929	12,25	10,87 ⁵	204,00	179,75	419,25	2,05	88,7	8,15	8,88	17,90	165,7	1,89	112,5	
1930	9,67 ⁵	6,22 ⁵	136,75	111,75	356,00	1,66	71,9	6,72	7,32	11,35	105,1	1,12	66,7	
1931	5,55	4,55	84,50	107,25	187,00	1,34	58,0	5,35	5,83	10,05	93,1	0,58	34,5	
1932	5,22 ⁵	4,62 ⁵	77,25	100,75	137,00	0,94	40,7	4,14	4,51	8,00	74,1	0,81	48,2	
Jan. 1931	6,52 ⁵	4,—	30,6	86,25	207,50	1,61	69,7	6,63	7,22	10,30	95,4	0,85	50,6	
Febr. "	5,77 ⁵	3,90	29,8	87,75	206,25	1,66	71,9	6,21	6,76	10,30	95,4	0,85	50,6	
Maart "	5,62 ⁵	4,20	32,1	103,00	214,00	1,47	63,6	4,94	5,38	10,30	95,4	0,66	39,3	
April "	5,90	4,42 ⁵	33,8	112,00	197,75	1,35	58,4	4,20	4,58	10,15	94,0	0,53	31,5	
Mei "	6,15	4,97 ⁵	38,0	124,00	189,00	1,26	54,5	4,07 ⁵	4,44	10,00	92,6	0,53 ⁵	31,5	
Juni "	5,75	5,05	38,6	116,50	191,50	1,11	55,8	4,30	4,68	10,00	92,6	0,34	20,5	
Juli "	5,42 ⁵	4,70	35,9	115,75	211,00	1,32	57,1	4,40	4,79	10,00	92,6	0,24 ⁵	14,3	
Aug. "	4,97 ⁵	4,02 ⁵	30,8	119,50	185,50	1,40	56,3	4,98	5,42	10,00	92,6	0,43	25,9	
Sept. "	4,77 ⁵	4,27 ⁵	32,7	119,00	164,25	1,27	55,0	4,98	5,27	10,00	92,6	0,56	33,2	
Oct. "	5,—	4,47 ⁵	34,2	114,50	160,25	1,24	53,7	4,98	5,27	9,90	91,7	0,56	33,2	
Nov. "	5,82 ⁵	5,47 ⁵	41,9	114,50	169,75	1,17	50,6	4,70	5,07	9,90	91,7	0,68	40,4	
Dec. "	4,92 ⁵	4,95	37,9	111,25	145,75	1,18	51,1	21,40	5,32 ⁵	9,90	91,7	0,71	42,3	
Jan. 1932	5,05	5,07 ⁵	38,8	114,00	142,50	1,16	50,2	4,71	5,13	8,25	76,3	0,71	42,3	
Febr. "	5,30	5,07 ⁵	38,8	108,50	142,25	1,34	58,0	3,79	4,13	8,25	76,3	0,71	42,3	
Maart "	5,52 ⁵	5,80	44,4	118,00	143,25	1,00	42,4	3,42 ⁵	3,73	8,35	77,3	0,71	42,3	
April "	5,65	6,22 ⁵	47,6	124,50	135,25	0,99	42,9	3,02	3,02	8,65	80,1	0,86	51,2	
Mei "	5,60	5,30	40,5	116,00	130,25	0,82	35,5	2,88	3,14	8,30	76,9	0,86	51,2	
Juni "	5,22 ⁵	4,15	31,7	107,75	128,75	1,11	48,1	3,08	3,35	8,25	76,3	0,86	51,2	
Juli "	4,90	4,—	30,6	100,25	129,75	0,96	41,6	3,12 ⁵	3,40	8,10	75,0	0,86	51,2	
Aug. "	5,20	4,07 ⁵	31,2	98,25	133,00	0,76	32,9	3,72	4,06	7,80	72,2	0,86	51,2	
Sept. "	5,47 ⁵	4,20	32,1	98,50	150,75	0,84	36,4	3,52	4,64	7,75	71,8	0,86	51,2	
Oct. "	5,25	3,92 ⁵	30,0	79,50	138,25	0,82	35,5	3,73	4,06	7,65	70,8	0,86	51,2	
Nov. "	4,90	3,90	29,8	79,00	135,25	0,81	35,1	3,65	4,03	7,40	68,5	0,86	51,2	
Dec. "	4,72 ⁵	3,80	29,1	75,25	135,00	0,73	31,6	22,55	5,12 ⁵	7,25	67,1	0,74 ⁵	44,3	
Jan. 1933	4,95	3,75	28,7	75,25	136,50	0,73	31,6	4,27	4,67	7,05	65,3	0,53	31,5	
30 "	4,85	3,75	28,7	75,00	134,00	0,78 ⁷	33,8	4,75	5,17	7,15	66,2	0,38	22,6	
6 Febr. "	4,55	3,55	27,2	72,00	131,00	0,78 ⁷	32,9	3,90	4,25	7,15	66,2	0,38	22,6	

1) Men zie voor de toel. op dezen staat de nos. van 8 en 15 Aug. 1928 (No. 658 en 659) pag. 689/90 en 709. 2) Tot Jan. 1931 Hard Winter No. 2. van Jan. 1931 tot vanaf 26 Mei 1930 tot 23 Mei 1932 74 K.G. Zuid-Russische. 3) Tot Jan. 1928 Malting; van Jan. 1928 tot 9 Febr. 1931 American No. 2, van 9 Febr. 1931 tot 23 Mei 1932

De dezer dagen verschenen Statistiek van de firma G. Duuring & Zoon te Rotterdam geeft aan, dat in Januari de aanvoer geweest is als volgt:

	1933	1932	1931
	bn.	bn.	bn.
in Europa	964.000	952.000	1.086.000
„ Ver. Staten van Amerika	825.000	1.111.000	1.051.000
Totaal.....	1.789.000	2.063.000	2.137.000
De Afleveringen in Januari waren:			
	1933	1932	1931
	bn.	bn.	bn.
in Europa	810.000	1.070.000	971.000
„ Ver. Staten van Amerika	904.000	1.043.000	1.113.000
Totaal.....	1.714.000	2.113.000	2.084.000

Vanaf 1 Juli tot 31 Januari waren de Aanvoeren in Europa en in Amerika tezamen 10.520.000 balen tegen 13.271.000 balen in 1932 en 12.585.000 balen in 1931, terwijl de Afleveringen bedroegen 12.255.000 balen tegen 13.078.000 balen in 1932 en 12.976.000 balen in 1931.

De zichtbare voorraad was op 1 Februari in Europa 1.590.000 balen tegen 1.436.000 balen op 1 Januari. In Amerika bedroeg hij 1.220.000 balen tegen 1.299.000 balen op 1 Januari. In Europa en in Amerika tezamen was de zichtbare voorraad dus op 1 Februari 2.810.000 balen tegen 2.735.000 balen op 1 Januari. Hij bedroeg op 1 Februari 1932 — 4.004.000 balen en op 1 Febr. 1931 — 2.572.000 balen.

De zichtbare wereldvoorraad was op 1 Februari 5.647.000 balen tegen 6.227.000 balen op 1 Januari en 6.956.000 balen verleden jaar (in deze cijfers zijn niet begrepen de voorraden in het binnenland van Brazilië, waarvan het cijfer van 1 Februari en 1 Januari nog niet bekend is, doch die op 1 Februari 1932 bedroegen 27.400.000 balen). Rotterdam, 7 Februari 1933.

STEENKOLEN.

De vorst heeft niet lang genoeg aangehouden om aan de markt dien steun te geven, welke noodig geweest zou zijn om de opgewektheid van den laatsten tijd te handhaven. De verwachtingen zijn over het algemeen minder gunstig. In Engeland, waar nog voldoende orders aan de markt zijn voor het binnenland, ziet men vooral in Zuid-Wales, maar ook in Schotland verlangend uit naar meerdere belangstelling van het buitenland, en naar betere vraag naar exportkolen op langeren termijn.

Met ingang van 31 Maart heeft het Zechenverband aan den Roer het loontarief opgezegd, dat verleden jaar Juni

na een scheidsrechterlijke uitspraak was vastgesteld. De bedoeling is niet zoozeer tot een algemeene loonsverlaging te komen, maar om aan de starheid van de loonen tegemoet te komen en een aanpassing aan de voor de verschillende mijnen zoo uiteenlopende omstandigheden meer mogelijk te maken, hetgeen men reeds in 1932 zonder succes getracht heeft te verkrijgen.

De prijzen zijn:

Northumberland Ongezeefde	f 7.—
Durham Ongezeefde	7.60
Cardiff 2/3 large 1/3 smalls	9.—
Schotsche Gezeefde (Prime Lothians)	7.60
Yorkshire gewasschen Singles	7.—
Westfaalsche Vefförder	8.25
„ Vlamstukken 1	9.—
„ Smeenootjes	8.75
„ Gasvlamförder	8.25
„ Gietcokes	11.—
Hollandsche Eierbriketten	12.50

alles per ton van 1.000 KG. franco station Rotterdam/Amsterdam. Ongezeefde bunkercolen f.o.b. Rotterdam/Amsterdam f 7.15. Markt prijshoudend. 7 Februari 1933.

IJZER

De stemming op de exportmarkt van ruwijzer blijft lusteloos; de handel is zeer beperkt. De prijs van Lux 3 is nog steeds vrij constant, ging echter gedurende de laatste weken nog iets omlaag tot circa 34/- goud per ton fob. Antwerpen. Op de Belgische markt gaat zeer weinig om; gietrij-ijzer noteert hier min of meer nominaal 300 B. frs. franco grens. Op de Fransche markt viel geen verandering in den toestand te constateeren. De onderhandelingen tusschen producenten van gietrij-ijzer zijn, zonder tot resultaat te hebben geleid, afgebroken.

De gebeurtenis op de Engelsche ruwijzermarkt was de overeenkomst tusschen de Cleveland- en de Midland-producenten omtrent den verkoop in elkaars 'natuurlijke' afzetgebieden; van den inhoud is weinig bekend geworden. De prijs van Cleveland No. 3 is voor levering in het Tees-district gewijzigd van 58/6 f.o.t. hoogoven in 62/6 franco gietrij. De exportprijs is 58/6 f.o.b. Middlesbrough gebleven.

De positie van staal op de exportmarkt is wederom zeer onzeker. Na de aanzienlijke orders die Japan eenige weken geleden plaatste, heeft de handel niet veel meer te betekenen gehad.

Vervolg STATISTISCH OVERZICHT VAN GROOTHANDELSPRIJZEN.

	DIVERSEN		KOLONIALE PRODUCTEN										INDEXCIJFERS					
	VURENHOUT basis 7" f.o.b. Zweden/Finland per standaard van 4.672 M ³ .		RUBBER 1) Standaard Ribbed Smoked Sheets loco Londen per lb.		SUIKER Witte kristal-suiker loco R'dam/A'dam per 100 K.G.		KOFFIE Robusta Locoprijzen Rotterdam per 1/2 K.G.		THEE Af. N.-I. thee. A'dam gem. pr. Java- en Sumatrathee p. 1/2 KG.		COPRA Ned.-Ind. f. m. s. per 100 K.G. Amsterdam		Bruto-gewicht v. d. buit. handel Nederland 1925 = 100		Centr. Bureau v. d. Stat. herleid van 1913 = 100 tot 1925 = 100		The Economist herleid van 1927 = 100 tot 1925 = 100	
	f	%	Sh.	%	fl.	%	cts.	%	cts.	%	f	%	In-voer	Uit-voer				
1925	159,75	100	2/11,625	100,0	18,75	100,0	61,375	100,0	84,5	100,0	35,875	100,0	100	100	100,0	100,0		
1926	153,50	96,1	2/-	67,4	17,50	93,3	55,375	90,2	94,25	111,5	34,—	94,8	112	128	93,2	92,9		
1927	160,50	100,5	1/6,375	51,6	19,125	102,0	46,875	76,4	82,75	97,9	32,625	90,9	113	116	95,4	89,5		
1928	151,50	94,8	-10,75	30,2	15,85	84,5	49,625	80,9	75,25	89,1	31,875	88,9	118	128	96,4	87,6		
1929	146,00	91,4	-10,25	28,8	13,—	69,3	50,75	82,7	69,25	82,0	27,375	76,3	122	132	91,6	82,6		
1930	141,50	88,6	-5,875	16,5	9,60	51,2	32	52,1	60,75	71,8	22,625	63,1	124	135	75,5	69,4		
1931	110,75	69,3	-3	8,4	8,—	42,7	25	40,7	42,50	50,3	15,375	42,9	117	136	62,6	37,9		
1932	69,00	43,2	-1,75	4,9	6,325	33,7	24	39,1	28,25	33,4	13,—	36,2	97	113	50,7	55,9		
Jan. 1931	125,00	78,2	-4,25	11,9	8,20	43,7	28	45,6	66,25	78,4	18,25	50,9	121	132	67,7	59,2		
Febr. "	125,00	78,2	-3,875	10,9	8,20	43,7	26,25	42,8	53	50,7	18,125	50,7	96	121	67,1	59,4		
Maart "	125,00	78,2	-3,75	10,5	8,30	44,3	25,50	41,5	45	53,3	18,625	51,9	107	140	66,5	59,1		
April "	125,00	78,2	-3,125	8,8	8,575	45,7	24,75	40,3	43	50,9	17,50	48,8	110	138	65,8	58,4		
Mei "	125,00	78,2	-3,125	8,8	8,50	45,3	25	40,7	40,25	47,6	15,375	42,9	114	141	65,8	56,8		
Juni "	110,00	68,9	-3,125	8,8	8,575	45,7	25,75	42,0	39,50	46,7	14,125	39,4	127	133	64,5	56,8		
Juli "	110,00	68,9	-3	8,4	8,775	48,6	27	44,0	38,25	45,3	15,—	41,8	138	153	62,6	55,8		
Aug. "	100,00	62,6	-2,5	7,0	7,90	42,1	25,50	41,5	38,50	45,6	14,125	39,4	122	142	60,6	55,6		
Sept. "	100,00	62,6	-2,375	6,7	7,525	40,1	23,75	38,7	37,50	44,4	13,375	37,3	125	146	58,7	58,1		
Oct. "	100,00	62,6	-2,375	6,7	7,55	40,3	23	37,5	37,75	44,7	13,25	36,9	119	146	58,7	58,5		
Nov. "	100,00	62,6	-2,25	6,3	7,15	38,1	23	37,5	37	43,8	13,75	38,3	113	132	58,7	58,8		
Dec. "	82,50	51,6	-2,25	6,3	6,75	36,0	23	37,5	35	41,4	12,75	35,5	115	114	54,8	58,8		
Jan. 1932	82,50	51,6	-2,125	6,0	7,35	39,2	23	37,5	32	37,9	13,125	36,6	103	107	54,2	58,4		
Febr. "	82,50	51,6	-2	5,6	7,05	37,6	23	37,5	30	35,5	14,50	40,4	86	111	53,5	59,8		
Maart "	70,00	43,8	-1,625	4,6	6,25	33,3	23	37,5	31	36,7	14,75	41,1	87	116	52,9	58,3		
April "	70,00	43,8	-1,5	4,2	5,90	31,5	23	37,5	29,25	34,6	14,—	39,0	89	110	51,6	56,0		
Mei "	70,00	43,8	-1,5	4,2	5,625	30,0	23,50	38,3	30,25	35,7	13,25	36,9	89	107	51,0	54,0		
Juni "	70,00	43,8	-1,375	3,9	6,30	33,6	24	39,1	28,50	33,7	12,375	34,5	101	116	50,3	52,5		
Juli "	67,50	42,3	-1,375	3,9	6,70	35,7	24	39,1	23,75	28,1	12,375	34,5	100	112	49,0	53,7		
Aug. "	63,00	39,4	-1,75	4,9	6,575	35,1	24	39,1	22,75	26,9	12,375	34,5	95	105	48,4	55,3		
Sept. "	60,00	37,6	-2,125	6,0	6,525	34,8	25,25	41,1	23,75	28,1	12,75	35,5	96	112	49,0	57,1		
Oct. "	63,50	39,7	-1,75	4,9	6,325	33,7	26,50	43,2	28,50	33,7	12,375	34,5	104	127	49,7	55,4		
Nov. "	63,50	39,7	-1,75	4,9	5,875	31,3	24,50	39,9	30,75	36,4	12,125	33,8	101	115	49,7	55,6		
Dec. "	65,00	40,7	-1,75	4,9	5,50	29,3	24	39,1	28,25	33,4	11,75	32,8	113	123	49,0	54,6		
Jan. 1933	70,00	43,8	-1,625	4,6	5,375	28,7	24	39,1	25	29,6	11,45	31,9						
0 "	70,00	43,8	-1,5	4,2	5,375	28,7	24	39,1			10,875	30,3						
36 Febr. "	70,00	43,8	-1,5	4,2	5,25	28,0	24	39,1			10,625	29,6						

1) Jaar- en maandgem. afger. op 1/8 pence.

N.B. Alle Pondennoteringen vanaf 21 Sept. '31 zijn op goudbasis omgerekend

DE TWENTSCHE BANK N.V.

GEVESTIGD TE AMSTERDAM

Maandstaat op 31 Januari 1933

DEBET

Aandeelhouders nog te storten 90 pCt. op aandelen B, waarvoor waarborg gedeponoord	f	421.200,—
Deelnemingen in diverse ondernemingen	„	3.108.329,51
Effecten van Aandeelhouders ten eigen gebruike	„	28.015.300,—
Kassa en De Nederlandsche Bank	„	16.607.900,94
Wissels en Coupons	„	20.651.370,16
Nederl. Schatkistbiljetten en -Promessen	„	50.727.651,09
Daggeldleeningen	„	350.000,—
Bankiers in Binnen- en Buitenland	„	4.958.628,26
Eigen Effecten en Syndicaten	„	12.715.446,94
Effecten van het Zieken- en Pensioenfonds	„	2.440.236,95
Prolongatiën gegeven	„	9.725.260,—
Debiteuren	f	137.268.979,05
af: loopende Promessen	„	6.316.000,—
		„ 130.952.979,05
Gebouwen	„	8.000.000,—
	Totaal.....	f 288.674.302,90

CREDIT

Kapitaal	f	40.000.000,—
Reservefonds	„	17.000.000,—
Aandeelhouders voor gedeponoerde Effecten als waarborg voor 90 pCt. storting op aandelen B	f	421.200,—
in Leen-Depot	„	27.594.100,—
	„	28.015.300,—
Zieken- en Pensioenfonds	„	6.353.289,28
Depositó's	„	69.786.320,66
Saldo te ontrangen en te leveren Effecten	„	3.360.351,22
Crediteuren	f	115.807.625,25
„ voor gelden in het Buitenland	„	5.151.133,84
	„	120.958.759,09
Te betalen Wissels	„	1.517.797,47
Geaccepteerd door derden	„	402.982,03
Diverse Rekeningen	„	1.279.503,15
	Totaal.....	f 288.674.302,90

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK, N.V.

AMSTERDAM

'S-GRAVENHAGE

ROTTERDAM

BATAVIA

AMOY, AMPENAN, BANDOENG, BOMBAY, CALCUTTA, CHERIBON, GORONTALO,
 HONGKONG, KOBE, MAKASSAR, MEDAN, MENADO, PALEMBANG, PASSOEROEAN,
 PEKALONGAN, PROBOLINGGO, SEMARANG, SHANGHAI, SINGAPORE, SOERABAYA,
 TEGAL, TELOK BETONG, TJILATJAP, TOKIO, WELTEVREDEN

DE NEDERLANDSCHE WERKGEVER

Wekelijksch Orgaan v/h. Verbond
 van Nederlandsche Werkgevers

VERANTWOORDELIJKE REDACTIE:
 Mr. P. W. J. H. CORT VAN DER
 LINDEN EN Mr. A. N. MOLENAAR

ABONNEMENTS-
 PRIJS VOOR
 NIET LEDEN
 f6.— PER JAAR

Vraagt proefexemplaren bij het
 Secretariaat: Kneuterdijk 8,
 Telefoon No. 17510 · Den Haag

'N GEHEEL APARTE

plaats onder de financiële bladen in
 Nederland innemende, is het

FINANTIEEL WEEKBLAD VOOR DEN FONDSSENHANDEL

het eenige orgaan, waarin vereenigd zijn
 alle eigenschappen, noodig, om een finan-
 cieel blad tot den onmisbaren gids
 voor den fondsenbezitter te maken:

betrouwbaarheid,
 onafhankelijkheid,
 volledigheid en
 accuratesse.

Verschijnt 's Dinsdags en 's Vrijdags.

Abonnementsprijs: f 4.75 binnen- en f 5.25
 buitenland per 3 mnd. bij vooruitbetaling.

Gratis proefnummers worden op aan-
 vrage gaarne toegezonden door de Admini-
 stratie, Warmoesstraat 121, Amsterdam C.

VERSCHENEN:

De eigenschappen van den Bedrijfsleider

en de verhouding
 tusschen leider en
 personeel

door

H. J. SLEGTENHORST

Prijs . . . f 0.90

Bij den boekhan-
 del verkrijgbaar.

NIJGH & VAN DITMAR N.V.
 UITGEVERS — ROTTERDAM

Nijgh & Van Ditmar N.V.

UITGEVERS

ROTTERDAM

Wijnhaven No: 113

Telef. 27840 (vier lijnen)

Belast zich met het
 verzorgen van uit-
 gaven en tijdschrif-
 ten op elk gebied